

tam, unam contumaciam, et unam absolutionem, tantum.\* Mandantes omnibus et singulis uicariis nostris generalibus et officialibus qui nunc sunt et pro tempore fuerint, quatenus, presentem nostram concessionem teneant et obseruent, tenerique et obseruari faciant, nec contra eam ueniant, ratione aliqua siue causa. In quorum testimonium presentes nobis fieri et sigillo nostro secreto in dorso iussimus committi. Datum in uilla nostra Guissone die xxj. Octobris anno a natiuitate domini m<sup>o</sup>ccccmo lx. — Patriarca Alexandrinus Episcopus Vrgellensis.

FRANCESCH CARRERAS Y CANDI

## ORDINACIONS URBANES DE BON GOVERN A CATALUNYA

(SEGLES XIII A XVII)

Al tractar de les *Ordinacions urbanes de bon govern* no entenem referirnos a les cartes de població, ni menys als privilegis otorgats per sobirans o senyors a ciutats o viles ja constituïdes, ni tampoch a les compilacions de pràctiques consuetudinaries comarcals o locals, com los còdichs especials de Tortosa o de Lleyda, o les costums escrites de la Vall d'Aneu.

Una distinció ben manifesta s'ha de senyalar entre les franqueses o cartes de població, promulgades en un moment donat, per estimular la concurrència de vehins en una localitat o castell y obtenir los beneficis de la sua repoblació, y les usances, privilegis o llibertats que, més avant, aquella metexa població pugua haver obtingut o recopilat, per donar forma a pràctiques o costums locals. Les cartes de franquesa són breus y solen encaminarse a donar beneficis positius als nous vehins. Les usances o privilegis són normes de costums y de dret general y particular, que s'han vingut a recopilar en un temps determinat. Així com les primeres solen ésser anteriors al segle XIII, les segones acostumen trobarse datades del segle XIII ençà. Per excep-

\*. Lo capítol 105 apareix copiat íntegrament en lo volum I de deliberacions de la Universitat de la Seu d'Urgell, en jornada de 18 de setembre de 1471.

ció, trobarèm anteriors los *Usatges* de Barcelona, que són del 1068, les *Costums de la Mar*, cregudes del segle XI o XII, y la *Costum de Perpinyà*, que se suposa del segle XII, qual text més antich es del XIV.

De consemblant manera havèm de distingir de les *usances* o privilegis, los *Ordinaments*, també dits *Ordinacions* o *Establiments*.

Volèm referirnos ara, sols al conjunt de les disposicions locals encaminades a donar bona endreça a la vida ciutadana o burgesa, dictades per les sues autoritats locals, batlles, consellers, prohoms, o mostaçafs.

Aquestes disposicions eminentment municipals oferexen dos característiques. Unes d'elles, les més senzilles, han estat atorgades als oficis, per fomentar llur creximent y millorar llur treball, conegudes ab lo nom d'*Ordinacions gremials*, les més de les vegades emanant de la corona. Altres, s'encaminaven a obtenir lo bon estament dels vehins en general, millorantlos en llurs condicions urbanes y assegurantlos una vida pacífica, y se conexen ab los noms d'*Ordinacions municipals*.

Al S. de Catalunya, ço es, en los pobles de Tortosa y Ulldecona, se les ha conegudes, desde lo segle XIV, en que aparegueren les de Tortosa (1340), ab lo nom d'*Establiments*, degut a que en lo començament dels apartats s'usaren les paraules «*han ordenat y establert* los procuradors», etc.

Mentres que aquesta segona classe d'*Ordinacions*, constituhint un còs doctrinal, no creèm existesca a Catalunya en temps precedent a la segona meytat del segle XIII, en cambi, les de la primera classe arrenquen de la dotzena centuria. Una n'havèm vist derrerament, del major interès, puix devalla del temps de Ramon Berenguer III. Com no solen existir gayres documents d'aquesta classe y lo creèm inèdit y es molt curt, nos permeterèm treslladarlo ací. La copia proceheix d'un exemplar escrit ab lletra del segle XIII, existent al Arxiu històrich arxiepiscopal de Tarragona.\* Se tracta de les relacions que devien existir entre la gent de mar, regulant les porcions que havien de correspondre al còmit o patró de nau, y als *nauxers* o senyors

\* Armari de la Mensa Arxiepiscopal, *Llibre Vert*, plana darrera.

de lenys,\* en les preses. De tals disposicions bé's dextra veure com s'anaven conecreionant, al començar lo segle XI, les pràctiques marítimes, que devien recopilarse dintre pòchs anys, constituhint nostre famosíssim *Consulat de Mar*.

Com yo En R. Brg. Comte de Barcelona, ab conseyl e ab volentat de mos Richs homens e ab conseyll dèl archabisbe de Terragona Anleger E bisbe de Barcelona, E de Vich, E de Gerona, e ab daltres bisbes, e ab conseyll dels prohomes de Barcelona, e de Terragona, e de Tortosa, e ab conseyl den Pons vescomte Danpuries e En Deusde. Bn. vescomte de Cardona, e en Deusde de Tamarit senyor de Clarmunt, e en G. R. senescalch, e en Geran Alamany, e en R. de Ceruiera, e en R. de Montchada, e en G. d. Cervera, e en R. Galcéran de Pinós, e Nuch de Mataplana, e comte Rubert de Tarragona, e daltres Richs homens qui en ma cort son,

Establim, que, Galea prena miga quinta, ço es saber, e morabatins daytans milanars de morabatins com guanyará.

Establim, que, lo Comit prena c.xxv. morabatins per notxeria e xi. morb.<sup>s</sup> couenences; de cascú milanar que guaynará; e axí leua lo Comit, per cascun milanar, c.lx.v. morb.<sup>s</sup> e aquets partescha ab sos nauxés.

Encara deu leuar dels primes m. moreb.<sup>s</sup> xxx. morb.<sup>s</sup> per les adobadures; e ques partesquen per aquets qui an part en lo cors de lá galea.

Encara deu leuar dels primes mil morab.<sup>s</sup> xxx. morabatins per pintantoria.

Encara deu leuar, dels primes m. morabatins x. morab.<sup>s</sup> per la escriuania, e altres x. morab.<sup>s</sup> per lo paper.

Encara deu donar al senyor, xx. morab.<sup>s</sup> de Ribatge. E i sarray no dels melors, ne dels pus als. E tot açó se leua del primer milanar. Emperó deu pendre la quinta e la nautxeria, els couenensals de tots quants milanars guanyará. E axí son, per cascun milanar cclxv. morabatins.

Encara establim, que, Comit prena de tots los farçels que pendran, totes les sarxas; e de tot quan agula ne fil pas, e les cordes, qui aquí seran.

Encara donan a Comit, totes calderes que pendran, e totes armes, e tots guarniments.

E si son en bala prenan la millor.

Encara pren totes caxes qui sien en lo leyn o nau, e si es carregats de blat prena losolam ..... e tota altra fatischá qui en la nau o el leyn sia.

\* Diu lo *Libre de les Costums de Tortosa*: «Nauxers: ço es a saber senyor de lenys» (B. OLIVER, *Código de las costumbres de Tortosa*, I, 445).

Encara prena Comit, una vela, la melor, e una ancora, e una gumena.

Encara dona plen poder al Comit, que, null hom li fuig que puscha pendre aquel demunt senyoria, e lom sia tengut de dar al Comit lo preu e la dobla o el Comit li ..... les oreles, qual quel Comit uula mas pendre; e non deman veguer ne batlle; aquel meta en la sua presó.\*

En disposicions determinades, les *Ordinacions* de que'ns anèm a ocupar poden acostarse molt als privilegis y, sobre tot, s'hi confonen no poch quan emanen directament dels senyors de les localitats. Axímeteix, algunes pràctiques consuetudinaries han constituït la base de no pochs bans o manaments, singularment en los de mostaçateria, puix aytals ordinacions quasi may estan regulades per actes arbitraris.

Les *usances* o privilegis, de tal manera se poden confondre, en determinades ocasions, ab les *Ordinacions urbanes*, que, al formarse algunes d'aquestes, foren fetes ajuntant pràctiques corrents en la localitat, ab noves disposicions ciutadanes.

En una d'aquestes *Ordinacions*, en les de Cabacés o Cabacers, promulgades en 1315, tingueren compte de precisar quals eren les pràctiques llavors tradicionalment establertes en la població. Y aquestes se distingien en que se les feya començar ab les paraules: *han usat et acostumat*, que vénen omeses en les altres, ço es, en les que no representaven encara una consuetut.

Aquestes pràctiques de les *Ordinacions* de Cabacers eren d'ordre més urbà que no pas econòmic. No s'referien a les usances feudals o prestacions senyorials, adreçades a regular los tributs y delmes dels vassalls. També n'hi ha d'*Ordinacions* d'aquesta mena, que s'acosten ja més als *Privilegis* o *Costums* que no a les *Ordinacions* de bon govern urbà. D'elles podem presentar, com a model, les nomenades *Costums de Flix*, ordenades y concedides per En Perdes Bosch, en 1308, que publicà N'Oliver. Se tracta d'un recull dels tributs tradicionalment prestats a Flix, ab alguns

\* Se llegeix en una nota posada segles més tard: «*Estes ordinacions se degueren fer en l'any 1129 en lo qual lo Comte de Barcelona feu lliga ab don Roger duc de Sicília, qui li prometé de enviar cinquanta galeres per al primer de Juliol de dit any.*» — Fr. Vicençius Benet.

drets de que disfrutaven los vassalls en dita localitat : «costums, usatges o observances» (*«consuetudines et usantias sive observancias, quibus usus fuistis vos vel predecesores vestri»*)\*.

La evolució de les costums hi transpira arrèu, y la mutua influència s'apreciarà comparant unes Ordinacions ab altres.

Dictats, en èpoques successives, en les poblacions, gran nombre de bans, ab los que s'intentava regular actes y practiques socials, algunes d'elles abusives o perniciosas, de la nostra burgesia, surgiren, en totes les principals ciutats, l'ideal d'acoblarnos, formant veritables còdichs de la vida urbana. De tots poden presentarse com a model les Ordinacions de Perpinyà del 1275 y, sobre tot, les de Barcelona, les quals publiquem en primer terme.

En contra, existexen algunes d'aquestes disposicions que sols abarquen un sector de la vida ciutadana, o siguen les compilades per lo mostaçaf, com v. g. les de Solsona del 1334. Y encara que tinguen una esfera d'acció limitada dintre de les costums locals, no es possible omètreles quan se presenten en nostre camí y no n'hi han d'altres.

Posades en vigor les diverses *Ordinacions* en nostres localitats, algunes d'elles se vingueren repetint tan continuament y se feyen observar ab tanta puntualitat, que obtingueren tot lo caràcter de còdich municipal. Ha sigut la labor dels segles y ha marcat lo caràcter tradicional de la terra catalana, fixant un dret consuetudinari.

La prova de que tals disposicions o establiments han tingut força de lley, la havèm trobada en les del terme d'Ulldecona, segons l'exemplar copiat en lo segle XVII, en fulls de pergami, que poguerem examinar. Per la coberta's veu que havia figurat entre los protocols del notari Joseph Pinyana, en lo segle XVIII. En lo capítol que diu «*De pares a fills y amos per mossos que pagan les penes*», hi consta una nota marginal que diu : «*Di testimonio en sala 4<sup>a</sup> dia 30 Junio 1828. Montrós, escribano.*» Y no es aquest l'únic testimoni que allí's consigna d'haverse lliurat, d'aquestes disposicions municipals d'Ulldecona, durant los primers anys del segle XIX, certificació per judici.

\* B. OLIVER, *Código de las costumbres de Tortosa*, I, 416 (Madrid, 1876).

De manera que, en la pràctica, tingueren tanta força de llei les *Ordinacions* com les *Usances* o Privilegis, ab tal de que no contrariessin les Constitucions de Catalunya.

Estimem prou natural que cinquanta anys enrera, quan no s'havia endinsat, com ara, en l'estudi de les institucions mitgevals, los investigadors barcelonins confonguesen les Ordinacions urbanes de que tractem ab les cartes de població, tenint en compte tan sols l'identich caràcter local d'unes y altres. Així trobem que succehí ab l'intelligent arqueòlech En Joseph Puiggari en lo pròlech que posà, en 1874, com a devantal de les *Ordenanzas de Castellón de Ampurias*.<sup>\*</sup> Puix, àdhuch avuy meteix, la distinció de termes que proposèm establir, en alguna ocasió pot no presentarse ben marcada. Serà, per tant, molt possible que, nosaltres, incorreguem en error consemblant.

La circumstancia de correspondre, les *Ordinacions* existents en diferents arxius, a èpoques prou diverses, dificulta, en part, un estudi comparatiu de totes elles. Com també, la impossibilitat en que'ns trobèm, del primer moment, de conèixer totes les que's poden trobar y publicar, en la present ocasió.

D'aquí nostre intent de donar a conèixer les de que tenim conexement sense inseguir ordre determinat, prescindint d'una forma de compilació, que, tal vegada, hauria tingut ventatges determinades, com la d'aplegarles per comarques o bisbats, perque no sabèm les que trobarèm encara.

Pro, malgrat tot bon desig y diligencia, per causes totalment independents de la nostra voluntat, de bones a primeres, tindrem de prescindir a grat scient d'adoptar un ordre cronològich, per mancarnos una de les més antigues *Ordinacions*, les de Perpinyà, datades en 1275. Sabèm que's conserven en son Arxiu Municipal, perque hi són catalogades: «1275 a 1508. BB. N.º 7. Llibre d'*Ordinacions Parchemin* 430. feuillets (*Latin catalan*)». Dugues vegades estiguerem a Perpinyà en lo present any 1924, lo 14 d'agost y lo 6 de setembre, y cap d'elles tinguerem la sort de poder examinar aquest volum d'*Ordinacions*, per quant lo tenia

\* Les publicà En Puiggari en la *Revista històrica latina*, donantne un somer extracte y traduhint lo text original al castellà.

en son poder M. Robin, arxiver departamental de Perpinyà, qui l'estava transcrivint. Això nos obliga a dexar la sua publicació per quan nos sigui factible estudiarles.

## ORDINACIONS DE LA GUÀRDIA DELS PRATS

(Any 1275).

Existia en la Edat mitjana, prop de Montblanch, un castell constituïnt municipi o parroquia, nomenat de la Guardia dels Prats. Quan lo rey En Pere I Cerimoniós, per les apremians necessitats de les guerres de Castella y de Cerdanya, s'endeutà de mala manera y no pogué sortir de sa apurada situació, fins que s'engué jurisdiccions y altres béns de la Corona, se despreguè de les del castell de la Guardia dels Prats, que, conjuntament ab la de Conesa, foren adquirides per lo convent de Santes Creus. Aquestes vendes se signaren a 20 de janer de 1382, ab la mira de saldar un fort deute que tenia, lo Monarca, ab los cambistes o bankers de Barcelona En Pere dez Caus y N'Andreu d'Olivella.

Lo castell de la Guardia dels Prats se vengué ab les sues quadres y termes, ab lo mer imperi y jurisdicció criminal, quedant facultat l'Abat de Santes Creus, per erigirhi forques y mitges forques, «costellos, pals, et alia quamvis signa denotantia merum et mixtum imperium, et omnimodam aliam jurisdictionem». N'hi pagà al Rey, per Conesa y la Guardia dels Prats, la suma de 4,500 florins d'or d'Aragó.\*

Modernament, lo lloch de la Guardia dels Prats, per la sua exigüitat, perdé lo caràcter de municipi independent, y s'agregà al de Montblanch.

De la Guardia dels Prats nos han pervingut unes petites *Ordinacions locals de bon govern*, que tenen la importància de pertànyer al 1275. Segons es de veure en lo seu acabament, foren promulgades conjuntament ab altres bans, que no figuren consignats en la crida original. Aquesta aparegué dintre un Manual notarial del 1275, procedent de la Guardia dels Prats (Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona).

\* Registre 1702, f. 100 (Arx. Cor. Aragó).

«Volentat es estada dels prohomes de la guardia dels Prats que metan ban ab volentat dels senyors, ço es asaber : que qui caçará conils que li cost v. solidos de dia e x. de nit en lo seu ni en altruy, empró que y puscha hom casar xv. dies a homniassen-torum e altres xv. a nadal.

Item uolen que negun qui joc a daus ni a osoetes, que li cost x. solidos e açó estapblim ab volentat dels senyors e dels promens damunt dits.

Et negun que caz en los damunt dits xv. dies en re de negú mens de volentat daquel de qui será la terra, que pac lo ban damunt dit.

E negú qui aculirá aquels qui jugaran que li cost x. sol<sup>s</sup>.

Item uolen que negú no gos tenir furó, sinó aquels senyors uolran e los promens de la vila.

Item, uolen que negú qui metta besties menudes en altruy, que pac malla cada bestia, e porc, que pac ii. diners. Et bestia grossa ii. diners.

Item els altres bans axí com es acostumat.

## ORDINACIONS DE BARCELONA

(Any 1301)

Al formarse, en lo segle XIII, les municipalitats catalanes, sots la base del esperit que infiltrà la burgesia al escalar les altures privilegiades que lo feudalisme havia reservat al estament militar, per dret propi, y al estament eclesiàstich, per respecte a la suprema autoritat de la Es-glesia, observarem com tot evolucionà al entorn de les lli-bertats ciutadanes. A Barcelona, en lo segle XIII, la auto-ritat dels consellers se dexà sentir per tot arrèu ab més eficacia, y sots aspectes de la vida burgesa, que abans eren reservats als representants immediats del sobirà. Los bans se prodiguen y sovintegen a mida que lo segle XIII avança, y tants y tan diferents són los que's dicten un any y se solien reproduhir al següent, que acaben per es-timar indispensable ferne de tots ells un cors de doctrina y promulgarlos plegats, al començar l'exercici econòmic del any de govern dels consellers.

Dèu advertirse que al pendre forma escrita les dispo-sicions de les autoritats barcelonines no pretenien, aquestes, que la societat que regentaven abdiqués may del dret de legislar-se a cada instant. A mida que les necessitats sur-

gien, o nous fets obligaven a declarar inconvenients qual-sevulla de les disposicions aquell any pregonades, lo Consell, o los consellers, immediatament hi provehien, encara que fos en sentit contrari al estat de dret llavors existent. Axò sí, al iniciarse la nova Conselleria, lo que era estatut dintre del any venia a incorporar-se a les Ordinacions de bon govern que's publicaven per la ciutat. D'aquesta manera may les practiques de la administració comunal quedaven immobilitzades, y la llibertat de legislar-se de la societat mitg-eval barcelonina restava, com a un precepte tradicional, intangible y d'eficacia prou comprovada per sa practica constant.

Los bans més antichs que's coneixen a Barcelona són del 1289. Pochs, en nombre, estan transcrits en un petit quadern, qual utilitat no resulta prou precisa. Hi són posats per rigurós ordre cronològich.\*

Lo primer dels bans se promulgà un dissabte, xiv. de les kalendes d'agost del 1289, y en ell se prohibí anar «de nits ab estruments». Be's mostren les aficions líriques dels barcelonins. Li'n seguí altre del xiiij. de les kalendes de setembre del 1289, castigant a qualsevol qui gosés «entrar en vinyes ne en orta» d'altra persona.

Era lo tercer ban del dimarts, vij. dels idus de febrer de 1289, y preceptuava «que tot hom quis torn nes defena a les guaytes ne als saigs del Senyor Rey, de dia ne de nits, que sia penyat de manament, sens tota mercé».

Continuant la relació d'aquests bans, que, per sa antiguitat, nos mereixen tot lo respecte, retriurèm lo del dimecres, ij. dels idus d'abril de 1290, prescrivint que «null hom, ne neguna fembra, no gos entrar en vinyes, ne en orts, de dies ne de nits, ne trer bayoques, ne neguna fruytá, ne per mal affer; et aquel quiu farà, que li costará per ban xx. sous; et referá la mala feta et sel qui nou porá pagar, será escobat».

Als barcelonins d'avuy, als engreyts de llur parla, los será un enigma les *bayoques* recitades en lo present ban: no

---

\* Aquest quadern està registrat en l'Arxiu Municipal: 41289-1290. Informació de Guillem Parera pregoner de la Ciutat sobre ordinacions pregonades.

axís als lleydatans y tortosins, puix en les terres, que fecondisa lo Segre y l'Ebre encara 'n diuen *bajoques* a lo que Barcelona coneix ara per mongetes.

Divendres, iij. dels idus d'agost de 1290, se féu assaber altre ban molt semblant al anterior, establint punicions a qui entrés en hortes «per reyms a emblar ne altre fruyta».

Divendres, iij. dels idus d'octubre de 1290, prohibiren los consellers transitar per Barcelona «ab balesta, ne ab lansa, ne ab escut, que, incontinent sie penyat sens tota mercé, ab volentat del conseyl de Barchinona. Item que tot hom quis torn nes deffena a les guaytes ne als saigs del senyor Rey de dies ne de nits que sié penyat de mantiment sens tota mercé» ..... «que nul traginer ne bastax no gos comprar blat a nul hom. E aquel qui ho fará que pac per ban xx. solidos. E si nols pot pagar que sie escobat.»

Divendres, iij. de les nones de maig de 1290 : «que nul hom no gos dir mal de Deu ne de nostra Dona Sancta Maria, ne de sos sans, en joc de daus, ne en altre manera. E qui contra assó fará, que hom lo men escoban ab de grans assots, tro al Costell, et puyes estia tot j. dia el costell; o que pac cc. sous».

Dissabte, ij. de les nones de maig de 1290 : «que negun batiat ne batiada, ne serrahí ne serrahina, que sien alforres o talats, que tenguen casa, no gosen acolir en lur casa, ne en lur ort, negun catiu, ne neguna catiua, de nul hom. E quiu fará, pagarà xl. sols; o si nols pot pagar, pendrà l. assots en la plassa et pagarà vj. diners al assotador. Item, que tot serray et serrayna, o batiat o batiada, catius, qui en casa, o en ort de lur senyor, o de lur dona, aculiran alcauoteria daltres serrahins o serraynes, o batiats o batiades catius, que prenen xx. assots en la plassa, et paguen iij. diners al assotador; entés xptiá o xptiana qui en la casa o en son ort aculirá alcauoteria de catius o de catiues, pac per pena xxx. sous; e si pagar nols podia, correga la vila ab assots». Repetint, a més, lo ban de punir al qui's tornava contra dels saigs y oficials de cort.

«Item, que tot hom et tota fembra qui firá mare ne pare, que estia iij. dies el costel, et que sia exelat de Barchinona mentre lo pare o la mare viurá. Item, que nul hom no gos pintar ne escriure res, en nula paret. E quiu

farà, pagarà c. sols o será escóbat. E aquel qui pagar no porà lo ban de les coses damunt dites, estia pres el Castell aytans dies cor aurà sous en la pena.»

Aquí fineix lo quadernet dels bans que pregonà lo saig En Guillèm Perera.

Se conserven alguns folis fragmentats de bans ja posats en forma d'*Ordinacions*, que semblen pertànyer al 1296, any al qual se poden recular les primeres *Ordinacions* urbanes de Barcelona, de que's té exacte conèxement. Indueix a aquesta fundada presumpció lo text de la *Rúbrica de les Ordinacions dels Concèllers*, que's redactà en 1476, y en quins compendis, degudament ordenats per matèries, s'hi troben referències d'haverse cridat en los anys 1296, 1297 y 1298. La compulsació de totes aquestes referències, que té fetes l'arxiver Sr. Duran y Sanperè, dona un ple conèxement d'haver existit un volum ahont hi estaven transcrits les *Ordinacions* d'aquells tres anys, com també que les del 1301, avuy per primera vegada publicades, eren gayre bé iguals, o molt paregudes, a les que's promulgaren en 1296, de quin any se pot ben dir que'n devalla aquest cors de doctrina de bon govern urbà de Barcelona.

Del volum intermig, ahont podien haverse contingut les *Ordinacions* promulgades en los anys 1298, 1299 y 1300, pot assegurar-se que ja era perdut en 1477, tota vegada que de disposicions donades en dits anys no s'hi troba, en la *Rúbrica de les Ordinacions dels Concèllers*, la més petita indicació.

Ara bé : les *Ordinacions* de bon govern dels consellers de Barcelona se van repetint, ab algunes variacions de forma y de doctrina, en altres anys subsegüents al 1301, fins al 1374, formant part sempre de les *Delliberacions del Consell*. Quantes novetats se poden apreciar en aquestes *Ordinacions*, nascudes de la evolució de les costums vers una major magnificència y expansió artística. S'ha de restringir l'imperi de les modes, singularment en lo vestir de les dones y en los convits de les nòces, y s'ha de regular lo funcionament de molts oficis per evitar que decaiguin nostres indústries.

Apareix una nova orientació en les *Ordinacions* dels Consellers, a partir del 1394. No s'acoblen o codifiquen

los bans com en 1301, sinó que's van publicant solts per matèries a mida que les necessitats ho exigexen. Tampoch formen part dels volums de *Deliberacions del Consell* y molts d'aquests bans, estan autorisats ab lo segell del veguer, puix són los originals, los que s'han conservat fins nostres dies.

Perque's vegi de quan variades matèries se tractava, consignarem los enunciats dels bans del volum de 1394. En ell hi ha los dels cotoners, dels frisons de draps grossos, del vi y de la carn, del acordament a la armada, dels juristes, dels notaris, dels procuradors de plets, del bestiar, dels caçadors y algun altre. Quiscun d'ells estava disgregat del anterior o del posterior, y s'havia cridat per los carrers de Barcelona en un dia diferent.

La colecció dels volums de bans en aquesta forma, ja no s'interromp en l'arxiu de Barcelona y arriba fins los temps contemporanis.

Es fóra del nostre objecte donarne un estudi comparatiu, puix seria fer un llibre de costums barcelonines y no tractèm ara d'axò. Al present nos proposèm publicar les Ordinacions més antigues de Barcelona, com també ho farem dels altres llocs d'ahont nos hagi sigut possible trobarne de consemblants.

Una comparació d'*Ordinacions* o bans podrà farnos tenir exacte conexement de certes costums catalanes, de la forma com s'anaven extenent determinades pràctiques, de la perversitat que acusaven alguns actes malhonests y de la manera com eren castigats los fets dignes de punició. Y si en aquesta comparació, al pendre los bans en detall, los relacionavem, com es natural, ab les lleys dictades per les corts, o ab les reials pragmàtiques, sabrièm exactament lo que era Catalunya, puix se'ns posaria tota al descobert, fins les sues entranyes.

Die sabbati v.º Idus Decembris anno predicto (1301): juravit dictus Bartholomeus de Uilla-francha in posse Consiliariorum Barchinone coram populo congregato per Guillem de Piraria publicum preconem Barchinone in palacio domini Regis, stare consiliis consiliariorum et juratorum Barchinone, et tenere justiciam per posse omnibus tam extraneis, quam privatis, non inspecto amore vel timore domini Regis, nec amore nec ingratitudine alicuius alterius persone,

et obseruare libertates, consuetudines, vsus, et prínilegia Barchinone.

Item dicta die sabbati Thomas Grunni P. Mayol G. P. Duzay Ja. Ff. de la Sala et G. de Mirambello consiliarii Ciuitatis Barchinone in hoc anno, cum consilio Centum juratorum et proborum hominum Ciuitatis, ordinauerunt banna sequentia quod fuerunt dicta die preconitzata per G. de Piraria preconem eiusdem Ciuitatis.

Ordonaren los Conseylers e els prohòmens de la Ciutat, que, nulla persona estranya ne priuada, no gos dir mal de Deu ne de nostra dona Sancta Maria, ne de sos santés, a joch ne en altra manera. E qui contra assó farà, pagarà per ban c. sols; e sinòs pot pagar, que será escobat, caualcan en j. ase, ab j. ferre en la lengua, e estará tot nuu en bragues, el costell iij. dies.

Item, ordonaren que la ordinació feta per los prohòmens de la Ciutat sobrels plets per raó de fadigues, sia tenguda e obseruada axí con fo ordonat per ells. En axí enperó, que, pac tot hom qui fassa fadigues als plets, sia quels plets se menen en poder de jutges, o darbitres, cada uegada xvij. diners e si lo procurador farà la fadiga, que la pac del seu.

Item, que null hom estrany ne priuat, Caualler, ne escuder, ne corsari, ne null altre hom de qualque condició sia, no gos portar per Barcelona, de dies, ne de nits, a cauall, ne a peu, costaler, ne espaci, ne manarés, ne panat, ne altres armes, leuat coltell de mida o menys de mida, ne bastó enplomat, ne ab ferre, ne bastó gros, ne faytis, ne pua, ne peres, ne altres armes. E aquell qui contra assó farà, pagarà per ban xv. sols e perdrà les armes; mas en aquest ban no es entés nyul hom qui entre en Barcelona on ischa a cauall, o a peu, o mudantse dun alberch en altre per estar, ne hom qui vaja a les sues honors o vinyes, entran o ixen, tro sia tornat a son alberch: mas hom de peu estrany, haia aportar les armes descubertes. Emperó si aquells qui cauran en lo dit ban, volran donar fermança, quel saig los haia a seguir a la casa de la fermança. E tot hoste haia a dir a son hostaler que no port armes, sinó coltell de mida; e si nou fa, quel hostaler pac del seu so que deuria pagar aquell. E aquest ban se tenga per tuyt criminalment sin que alcun hom non fos tengut, si per tots nos tenia.

Item, que tot hom qui traurá primer armes contra altre et ab aquelles o ab altres venia contra altre, ho gitará pera que port acordadament contra altre, pagarà per ban c. sols e perdrà les armes; e sinòs pot pagar, que estará c. dies el castell.

Item, que null hom estrany ne priuat, no gos portar per dins Barcelona pilota de plom, ne daltre metayl, e siu fa, que pac per cascuna vegada cc. sols e si la gita contra altre, que li cost ccc. sols o que perda lo punyn.

Item, que tot hom qui traurá ab ballesta, o ab lança, o ab escona, o ab dart, contra altre, dins la Ciutat de Barcelona, o en lo burch, o dins lo territori, de dies o de nits, que pach per ban m. sols; e si pagar nols pot, que perda lo peu, ol punyn, qual mils se uuyla.

Item, que tot hom qui port coltell, ne espaa, ne altres armes, dins Barcelona, tretes de dia o de nit, que pac per ban, ço es a saber, de dia c. sols e de nit lx. sols.

Item, que null hom no gos portar per Barcelona, de nits, balles, ta, ne lança, ne escona, ne escut, e siu fa que pac d. sols o perda lo peu, ol punyn, qual mils se uuyla, si donchs nou feya ixen, o entran en la Ciutat de Barcelona, o recuylense en la mar, o ixen de la mar, segons la forma demunt dita.

Item, que null hom dels damunt dits, no gos portar coltell mes de mida, la qual mida es de ij. palms justs de la cana de Barcelona; e qui contra assó farà, pagarà per ban, cada vegada, iij. sols e perdrà lo coltell.

Enperó es entés en Costaler, tot coltell qui haia iij. palms justs de cana de Barcelona, o mes.

Item, que null hom, ne nulla fembra, no gos anar per Barcelona de nits sonant ab estruments, ab lum o menys de lum. E qui contrá farà, perdrà los estruments, qui sien trencats, e mostrats trencats en la cort publicament, e pagarà per ban cascun daquells quils portaran, ney foren, xx. sols, oltra lo ban de les armes damunt ordonat. Enperó, si tots los estrumens, per la cort, no eren trencats en public, so es assaber aquells que la Cort pogués aconseguir, neguns daquells no sien tenguts dels dits bans.

Item, que null hom no uiaia per la Ciutat menys de lum, o de foch, del senyn del Ladre callat, tro a la esquella de la seu. E qui contra farà, pagarà per ban xij. drs.

Sia entés enperó, que, blanquer, o forner, o lurs missatges, pusquen anar per lur offici, menys de lum; e que no paguen ban, ab que no porten armes uedades.

Item, sia entés, que, tot carnicer, pastor, e altra qualque perssona, axi estranya, con priuada, pusca entrar e exir de Barcelona, a matí, e a uespre, ab bestiar, menys de lum; salu que no port armes uedades.

Item, que, negú pastor qui quart bestiar en lo territori de Barcelona, no gos portar negunes armes uedades, e qui contra farà que pac per ban v. sols e perda les armes; e si pagar nols pot, que iaga x. dies el Castell; e en assó no sia entés pastor qui entre ne ischa nouellament ab bestiar.

E si en aquests bans, o en alcuns daquests, hauia mester alcuna addició, declaració, o enterpetació, que sia feta per los conseylers; e tots aquests bans, duren aytant con los conseylers e los prohomens se uolran, e no mes.

E de tots aquests bans, haurá les ij.<sup>es</sup> parts lo veguer e la terça l'acusador. E qui no porá pagar aquests bans, estará aytaus dies en lo castell, con haurá sous en la pena.

Ordonaren los conseylers els prohomens de la Ciutat, que, null hom, no gos inflar cabrits, ne moltons, ne nulla altra carn, si no

bochs o cabres. E qui contra farà, pagarà per ban x. sols e la carn serà dels espitals.

Item, que, negun maeller no gos mesclar j. carn ab altra, ne gos fer tornes daltra bestia, sinó daquella mateixa. E qui contra farà, pagarà per ban x. sols.

Item, lo meylor quarter de cabrit, sia uenut v. drs. e no mes.

Item, lo cap iij. drs.

Item, la cordola ij. drs.

Item, tot lo cabrit entegre ij. sols.

Item, que sien tenguts de donar mig quarter, segons lo dit preu. E qui contra farà, pagarà per ban iij. sols.

Item, que negun carnicer, ne nulla altra perssona, no gos uendre, ne tenir al mael maior, ne al mael de la mar, oueya, ne truaia, ne boch, ne cabra, ne porch de Manorcha, ne de Tholosa, ne encara al mael del pont den Campderà, ne encara carn offegada, ne morta per lops, ne enderrochada, sinó a la Boqueria. E qui contra farà, pagarà per ban cada uegada v. sols.

Item, que tot carnicer deia vendre de la carn que tayarà, del loch del qual lo comprador li querrà. E qui contra farà, pagarà per ban v. sols.

Item, que negú maeler, no gos tenir en taula, ne en mael, carn qui sia uenuda ans de tota aquella que aqui tindrà haia a vendre a aquell quin querrà, sia qui sia, estranyin o priuat. E qui contra assó farà, pagarà per ban v. sols.

Item, que negun carnicer ne altre, no gos vendre carn de bestia offegada, ne malalta, ne meseyla, si donchs al comprador nou denunciaua; e que la uena al mael de la Boqueria, e no en altre loch. E qui contra farà, pagarà per ban c. sols; e si pagar nols pot, estarà c. dies el castell.

Item, que null carnicer no gos uendre nulla carn sinó a pes, exceptats caps, e frexures, e peus, que degen uendre menys de pes. E qui contra assó farà, pagarà per ban cascuna uegada iij. sols.

Item, que tot carnicer deia lexar a cascun cap de moltó, e de tota altra bestia ij., nuus del coil. E qui contra assó farà, pagarà per cascun cap en que lordonament trencarà, per ban xij. drs.

E en assó no sia entés cap de porch, ne de bou.

Item, que null carnicer no goç tenir, als diuendres, ne a dia de deiuni, carn defora les portes de les carniceries de la plassa Maior, ne de la Mar, ne del Cayl juhic, ne de les altres carniceries. E qui contra assó farà, pagarà cascuna vegada per ban x. sols.

Item, que carn qui muyra al call juhic, no sia portada a altra mael per uendre. E qui contra farà, pagarà per ban, cada uegada x. sols.

Item, que negun carnicer no gos farsir, ne anedir, al ronyó del moltó, ne del cabrit. E qui contra assó farà, pagarà per ban x. sol.

Item, la libra de moltó sia uenuda viij. drs.

Item, que la libra de la carn del porch fresch e salprés, sia uenuda viij. drs. tan be per les carniceries de la Ciutat con per altres

persones estranyes qui nic aporten a uendre, al Born o en altre loch; e que no pusquen uendre a pes, caps, ne esquenes, ne peus. E qui contra assó farà, pagarà per ban cascuna uegada xx. sols; enperó los caps dels porchs, pusquen uendre a pes a aquells tansolament qui uolran comprar lonza de porch entégra, e tot carnicer priuat, e tota persona estranya, deia uendre la carn del porch a pes, a la dita raó; mas lestranya, no sia tengut de trencar la carn si nos uol; mas sien ne tenguts los carnicers de la Ciutat.

E sia éntés, quel comprador pusca secudir de la carn la sal qui si tenga, ans del pes, e el uenedor no lio gos uedar. E qui contra farà, pagarà per ban x. sols.

Item, que la libra del boch sia uenuda v. drs. e mealla.

Item, la libra de la Cabra e de la queya, sia uenuda iiij. drs. e mealla.

Item, la libra del bou, e de la uacha, e del uedell, sia uenuda v. drs.

E tot carnicer haia a dar als crestians les dites carns al dit preu, sia qui sien juygues o no.

Item, la libra de la carnsalada ueya de Cathalunya, sia uenuda xj. drs.

E qui contra farà pagarà per ban cascuna uegada x. sols.

Item, que tot carnicer qui pesarà falsament, pac per cada uegada x. sols.

Item, que tot carnicer qui tindrà fals pes, pac per cascuna uegada de ban l. sols.

Item, que null hom, ne nulla fembra, no gos ociure, ne fer ociure, a juheu, ne a altre, anyels per uendre. E qui contra farà, pagarà per ban x. sols.

Item, quel meylor parey de capons sia venut ij. sols et vj. drs. e no mes.

Item, lo meylor pareyl de gallines ij. sols et ij. drs. e no mes.

Item, lo meylor pareyl de les perdius xij. drs.

Item, la meylor carn de cunill v. drs.

Item, lo meylor pareyl de todons viij. drs.

Item, lo meylor pareyl de xixelles v. drs.

Item, que tot hom se pusca pendre les dites coses al dit ban, e que null reuenedor ne altre, axi estrany com priuat, noy gos contrastar; encara que tot hom, axi reuenedor com altre, que haia cassa per vendre, que la haia a trer en la plassa e que la tenga aqui, et la uena palesament e no amagada; e quen uena a tot hom quin querrà al dit preu. E qui contra assó farà, pagarà cascuna uegada per ban x. sols.

Encara que, si es reuenedor o reuenedriu, que perda la cassa.

Item, que nuyll hom, ne neguna fembra, no gos uendre uentres de neguna bestia al portal de son alberch, ne en altre loch en lo qual los passans los poguessen ueer, mas en lo loch quil es estat assignat antigamen, so es assaber, en la honor de na Pou, la qual han per lur acapte dellá lo pont primer, o dins lurs alberchs, en loch en lo qual

los passans per la carrera, nou poguessen veer, o en les carniceries; e qui contra assó farà, pagará per ban xx. sols per cascuna uegada.

Item, que null hom estrany, ni priuat, no gós tenir per uendre, lenyà de la porta del Castell nou, tro al portal den Campderá, en la carrera dreta, e de la plassa del Forment, tro a la mar, en la carrera dreta; mas per los dits lochs la pusca passar con la haia uenudá; e qui contra assó farà, pagará per ban, per cascuna uegada, vj. drs. qui sien dels saigs; mas per los altres lochs de la Ciutat la pusca tenir e menar.

E si en aquests bans, o en alguns daquests, hauia mester neguna addició, declaració, o enterpretació, que sia feita per conseylers; e que tots aquestos bans duren ayntant con los conseylers e els Prohomens se uolran, e no mes; qui no porá pagar lo ban de les dites coses, estia ayntans dics el Castell, con haurá sous en la pena.

E de tots aquests bans, haurá lacusador la terça part, e el ueguer, ol batle, sso es assaber, aquell qui hauer o deia, les ij.<sup>es</sup> parts.

Ordonaren los Conseylers els prohomens de la Ciutat, que, null hom, no gos Comprar en Barcelona, ne en la Plaia, ne en la mar de Barcelona, forment, ne ordi, ne farina, ne altre blat, per reuendre, saluant tenders e tenderes, quin pusquen comprar a Ciuada e reuendre a menut. E qui contra assó farà, pagará per ban cl. sols, o perdrá lo forment, e la farina, e el blat, que haurá comprat.

Item, que null hom, ne nulla fembra, noyc gos trer per mar, forment, ne ordi, ne farina, ne Ciuada. E qui contra assó farà, pagará per ban cada uegada, cc. sol. e perdrá lo blat, e la farina. E lo senyor de la nau, o del leyn, o de la barca, o de tot altre vexeyl quil hic traga, pagará per ban cc. sols; e lo grondoler quil carregará, pagará per ban l. sols. E si pagar nols pot, estará el castell l. dies.

Item, que null hom no uena a farner, ne a farnera, ne a flequer, ne a flequera, forment, ne ordi, ne farina, ne altre blat, a espera. E siu fa, que perdra lo preu lo uenedor, lo qual será del ueguer. E lo comprador perdrá lo forment, e el blat, e la farina.

Item, que alcú hom qui haia logada bestia, o si en leix a altre, no li gos fallir. E qui contra farà, pagará per ban, si ha logada bestia ij. sols. E si es logador sens bestia xij. drs. E si aquell quil haurá logat li diu de no, pacli la meytat del loguer daquell dia.

Item, que null hom, ne nyula fembra, no gós res pendre ne barreiar, de somades, de sermens, ne de payla, ne de lenya, ne de feix. E qui contrafará, pagará per ban cada uegada ij. sols.

Item, que null hom, ne nyula fembra, estrayn, ne priuat, no fassa, ne fassa fer, en negun vi, pus laia obert, mescla daltre vi, ne daygua. E siu fa, pagará per ban cc. sols, ne encara dabans ne depuís, mescla de mel, ne de caus, ne de guix, ne de negunes altres coses. E qui contrafará, pagará per ban cc. sols. E encara que les botes seran trencades e astellades, e el ui será uessat.

Item, que null hom, ne nulla fembra, no gos uendre en ceyler,

ne en barracha, ne en altre loch, ij. vins de j. mateix preu. E qui contra farà, pagarà per ban c. sols.

Item, que nuyt hom, ne nuyt fembra, no gós logar a altre, barracha en la ribera, ne tenir aquí continuament; mas cascú sen fassa, e feta, la pusca tenir e aemprar aquí per iij. mesos, e no per mes; ans passats los dits iij. mesos, la haia demantinent a desfer. E no la pusca de qui auant, en aquell loch, tornar, ne edificar. E tot hom, e tota fembra, pusca metre del uin que aportarà en tota barracha que atrop mig buyda de ui e quen pusca trer totes les botes que aquí sien buydes, sens requesta de null hom. E que null hom riou gos vedar ne contrastar a altre. E qui contra farà, pagarà per ban cascuna uegada xxx. sols, axí aquell qui la dita barraqua logará, com aquell qui feta la haurá, e la logará, e no la desfará passats los dits iij. mesos.

Item, que null hom, ne nulla fembra, estrayn ne priuat, no gos posar dins lo portxe nou del Comú, ne entorn dins les fexuries, uin, ne botes, ne leyns, ne barches, ne gitar negunes sutzures. E qui contrafará, pagarà per ban x. sols, dels quals pac la meytat lo senyor del lenyn, o de la barcha, e la altra meytat lenuesador.

Item, que null hom, ne nuyt fembra, no gos gitar terra ne escombradies, ne sutzures, deuant lo portxe tro a la mar. E qui contrafará, pagarà siu fa ab besties v. sols, e hom o fembra qui lay port ij. sols.

Item, que null hom, estrayn, ne priuat, no gos posar ne tenir roba ninguna, deuant les taules den P. Ff. de Uich, e den Bn. Sabater, a la mar, si donchs el dia que lay posaran no lan leuen. E que dequeuant no lay tornen. E qui contra assó farà, pagarà per ban x. sols.

Item, que null hom qui sia mesurer doli, no gos a sos ops, ne altre, uendre, ne comprar oli, poch ne molt, sinó a son meniar; ne encara no gos esser corredor, ne mijansser, entrels compradors els venedors del oli. E qui contra assó farà, pagarà per ban c. sols, e null temps no será en aquell offici.

Item, que negú reuenedor, ne reuenedriu, no gos comprar oli en la plassa per reuendre, sinó tenders o tenderes, quil pusquen comprar e reuendre en lur obrador a menut. E qui contra assó farà, pagarà per ban xx. sols.

Item, que negú crestiá, ne juheu, no gos comprar res de Catiu ne de Catiua, ne prestar sobre penyora, ne acullir Catiu ne Catiua daltre en sa casa, ne res quey aport. E qui contra assó farà, pagarà per ban l. sols, e retrá la penyora a aquell de qui será. E si nols pot pagar, será escobat.

Item, que a dicmenge, ne a festa, quels forns no coguen, ne negún corredor no gos tenir encant de ninguna roba. E qui contrafará, pagarà per ban cada uegada v. sols.

Item, que negun barber no gós tenir sanch el lindar, ne fora la porta, negun dia del ayn, ne gos adobar en son obrador, de dies, ne de nits, a les damunt dites festes. E qui contrafará, pagarà per ban cada uegada v. sols.

E de tots aquests bans, haia les ij.<sup>es</sup> parts lo ueguer, e la terça lacusador.

E tots aquests bans duren aytant con los Conseylers e els prohomsen volran.

E encara, si en los dits bans, o en alguns daquests, haurá ops neguna addició, declaració, o enterpretació, que sia feta a coneguda dels Conseylers.

Ordonaren los Consellers els prohomsen de la Ciutat, que negun senyor de mulins, no gos consentir que escubia se prena en los mulins seus, per ço con seria contra priuilegis de Barcelona. E qui contra assó fará, pagarà per ban cada uegada c. sols.

Item, que negun mulner, ne altra pressona per ell, no gosen pendre, ne fèr pendre, la dita escubia, per ço cor seria contra lo priuilegi damunt dit, e encara que es roberia. E qui contra assó fará, pagarà per ban, cascuna negada l. sols o será escobat.

Item, que tot hom, e tota fembra, pusca fer, sis uolrà, Remolta ab lo seu, en lo mulí, en lo qual deurá moltre; e con haurá molt, pusca pendre tota la dita remolta, e tota la farina qui sia engir, e entorn del mulí en que haurá molt. E si lo mulner hauria feta la Remolta, que aquell qui haurá molt en lo mulí, lan pusca leuar, e portar a sos ops, e que assó negú mulner no gos contrastar; e siu fa, pagarà, per ban per cascuna uegada, xx. sols.

Item, que neguna pressona no gos gitar, en carreres, de nits, ne de dies, aygues belles ne leges, ne negunes altres sutzures, per finestres, ne per terrats, ne per canals, ne per portals. Emperó si alguna pressona uolrà gitar aygues que no sien sutzes en la carrera, per alcú portal, quen pusca fer, ab que la pressona qui gitará les aygues, isca en la carrera per ueer que non fassa enuig als passans. E aquest ordonament se fa, per ço que no ensutzen negú. E qui contrafará pagarà per ban, cada uegada v. sols.

Item, quels Espitals, nels frares dels Catius, no gosen tenir senayla, ne acaptar, en los mulins, gra, ne farina, per sso cor los misatges quin donen, noy donen res del lur, ans donen sso de lur senyor, sen lur sabuda; e lurs senyors fanne ja almoyna en lurs alberchs.

Item, que nuyl hom, ne neguna fembra, no gos en alcuna carrera, jaquir, ne tenir peres, ne morter, ne terra, ne altre empatxament, si no mentre obrará; e dins v. dies depus haurá obrat, ho fassa tot leuar. E encara qui en la carrera posará vinassa, ne fems, ne altre enbolest, que dins v. dies pus ho hi haurá posat, o leu. En axí, que, nou hi pusquen tenir mas v. dies. E qui contra assó fará, pagarà per ban, cada uegada x. sols.

E de tots aquests bans, haurá les ij.<sup>es</sup> parts lo batle, e la terça lacusador.

E tots aquests bans duren aytant con los Conseylers e els prohomsen volran.

E si en los dits bans, o en alcú o alguns daquells, haurá obs

alcuna addició, declaració, o enterpretació, que sia feta a coneguda dels Consellers.

Ordonaren los Conseylers els prohomenes de la Ciutat, que null hom, ne nylla fembra, no gos vendre peix, si no çell aportarà, o çell de qui serà, o sa muyler, o son missatge. E qui contrafarà, pagarà per ban, cascuna uegada x. sols, e estarà x. dies el Casteyl.

Item, que null hom, ne nulla fembra, no gos comprar a sos ops, ne a altre, peix per reuendre en la plassa, ne de Muntgat tro a Castell de Fels. E qui contra assó farà, pagarà per ban xv. sols.

Item, que null hom, ne nulla fembra, no gos uendre peix fresch de mar en Barcelona; en casa, si no en la plassa publicament. E qui contra assó farà, pagarà per ban x. sols. E si nols pot pagar, jaurà x. dies el Castell.

Item, que null hom, ne nulla fembra, no gos tenir ne descarregar peix fresch, de dies, ço es assaber del sol exit, tro al sol post, en casa, ne en altre loch, si no en la plassa de la Pesqueteria. E qui contra assó farà, pagarà per ban xv. sols.

Item, que negú reuenedor, ne reuenedriu, no gos comprar per reuendre, diuern, ne destiu, a sós ops ne daltre, en Barcelona, ne encara del coll de Finestrelles e de Badalona tro a Corneylà, e del coll de Cerola e de sa Gauarra; tro a la mar, ous, ne formatges freschs, ne naps, qui venguen de fora vila, en besties, tro a despertada o en hora de despertada. E qui contra assó farà, que li costará per cascuna uegada, per ban v. sols.

Item, que negú reuenedor, ne reuenedriu, no gos comprar per reuendre, de nit, ne de dia, diuern, ne destiu, neguna ortalissa de qualque natura o condició sia, en plassa, ne en altre loch, depus que serà cullita. E qui contra assó farà, pagarà per ban x. sols. Sia entés enperó, que, tot reuenedor e reuenedriu, pusca comprar en gros e de la dita ortalissa, destiu, e diuern, ans que sia cullita, en los orts en los quintans. E aquella pusquen reuendre tota hora ques vullen.

Item, que negun corredor, crestiá, ne juheu, no gos fer, ne parlar, mercat a dicmenge, ne a les festes de Nadal, ne de Ninou, ne Daparrici, ne de Pascha, ne Dascenció, ne de Sinquagesma, ne a les festes de la gloriosa nostra Dona senta Maria, ne de sancta Creu, ne de santa Eulaliá cors sant de Barcelona, ne a festa Domnia Sanctis, ne dels Apostols, de negunes honors ne de negunes mercaderies. E qui contra assó farà, pagarà per ban lx. sols. E serà tots temps gitat del offici; e lo mercat en aquestes festes fet, no haia valor.

Item, que negun corredor qui tenga diner deú (*degut*) de mercader, de neguna mercaderia, no gos pendre altre diner deú daquela mercaderia, tro quel primer mercader li haia desdit o li haia retut son diner deú, ho li haia comprada la dita mercaderia. Equi contra assó farà, pagarà per ban l. sols, e serà gitat del offici.

Item, que negun corredor no gos donar diner deú de neguna mercaderia, per si mateix, si no ha mercader per quil don. E qui contra assó farà, pagarà per ban lx. sols, e serà gitat del offici.

Item, que pus diner déu será donat per alcuna mercaderia per corredor, quel mercat haia valor, si donchs lo comprador o corredor per ell, nos retenia azalt de la mercaderia; axí enperó que, aquell azalt, haia dit o desdit per tot aquell dia quel diner déu será donat. E aytant déu aquell azalt e no mes, si donchs les parts nos nauenien, que fos pus lonch o pus breu.

Item, quel corredor pus haia fet lo mercat dalcuna mercaderia, o dat diner déu, haia a nomenar e declarar lo nom del comprador. E si nou fa, que no haia valor lo mercat.

Item, que negun corredor no gos fer mercat de neguna mercaderia que sia a sos obs, ne en que haia part. E si ho fa, que pagarà per ban c. sols, e será gitat del offici.

Item, que negú corredor donors, ne dauers, nie de besties, ne daltres coses, crestiá ne juheu, no gos pendre roua, ne corredures, si no aytant com tatxat es en la ordinació feta per los prohoms o que no vsen del offici lur, sino segons aquella ordinació. E que tots los dits corredors haier e prenguen translat daquests ordonaments. E encara de la ordinació de les correduries, daytant com ells toquen, per tal que no pusquen errar en lur offici. E qui contra assó fará, ne si es trobat en Monsonega, pagarà per ban l. sols. E será gitat del offici per tots temps.

E de tots aquests bans haurá les ij.<sup>es</sup> parts lo ueguer, e la terça lacusador.

E tots aquests bans duren aytant con los Conseylers els prohoms volran.

E si en los dits bans, o en alcú, o en alguns daquells, hauia ops alcuna addició, declaració, o enterpretació, que sia feta a coneguda dels Conseylers.

Ordonaren los Conseylers els prohoms de la Ciutat, que, null hom estrany ne priuat, a cauall, ne a peu, no gos entrar en vinyes, ne en camps senbrats, ne en orta, ne en blats, per cassar, ne per ballesteiar. E qui contra assó fará, restituit primerament lo dan quey fará, pagarà per ban, sso es assaber, hom a Cauayl xl. sols. E hom a peu xx. sols : e siy entre de nits, pagarà la dobla del dit ban.

Item, que tot hom, e tota fembra, axí carnicer, com pagés, e com tot altre hom, guart son bestiar gros e menut, que no entre en vinyes, ne en orts, ne en camps laurats, ne senbrats. E qui contra assó fará, pagarà per ban, de dies, ço es assaber per moltó e per oueya, iiij. drs, e per boch e per Cabra vj. drs., e per bou et per uacha, e per porch, e per truja, e per tota altra bestia grossa xij. drs. E cascú del dit bestiar, pac per ban, de nits, la dobla; e oltra lo dit ban, deia restituir lo dan que fet hi haurá, ço es assaber, de dies en simple, e de nits en dobla.

Item, que lo pastor qui guardará lo bestiar, pagarà per ban v. sols, e estará v. dies el castell.

Item, que tot laurador estrayn e priuat, sia tengut de portar, cascun jorn, a la lauraó, lança, o ballesta, o altres armes. E encara

sia tengut danar e dextr assó en tot loch on loia; e con lo so sia exernit, que sen torn a la lauraó. Enperó per anar al dit sso, no perda res de son loguer per molt quey estia. E qui contra assó farà, pagará per ban cada uegada ij. sols.

Item, que null hom estrany ne priuat, no par, ne gos parar, ab negú gi, ne en alcuna manera, per pendre coloms dins lo territori de Barcelona. E qui contra assó farà, pagará per ban cada lx. sols.

Item, que negún reuenedor, ne reuenedriu, no gos comprar ne uendre coloms de colomer, sino nouells. E qui contra assó farà, pagará per ban cada vegada xx. sols.

Item, que null cassador ne ballester, no gos pendre ne trer a coloms, entorn colomer, dins espay de i. tret de ballesta. E qui contra assó farà, pagará per ban v. sols.

Item, que null reuenedor, ne reuenedriu, no gos comprar per reuendre, ne a ops daltre, ne reebre en comanda, auceyls menuts uius. E qui contra assó farà, pagará per ban, per cascuna vegada, v. sols.

Item, que null hom no gos comprar lenya en la Ribera, ne en la plaia de Barcelona, sinó a sos obs, saluant que tot missatge ne pusca comprar a ops de son senyor. E encara que negú qui sia a mercát quis fassa de la dita lenya, no pusca demanar part daquella lenya, si nou fa a sos ops, o missatge a ops de son senyor. E qui contra assó farà, pagará per ban cascuna uegada x. sols.

Item, que barquer, ne altra persona, no gos pendre de la lenya quis descarrega, ne daquella qui será descarregada en la dita ribera e plaia, a ops de manechs, ne descalms, ne a altres coses, sens volentat daquell de qui será la lenya. E qui contra assó farà, pagará per ban, per cascuna uegada v. sols.

Item, quel pareyl de les forges sia venut vj. drs. e que hom les sen pusca pendre. E qui contra assó farà, pagará per ban, cascuna uegada v. sols.

Item, que null hom estrayn, ne priuat, no gos caualcar dins lo mur nou de Barchinona, ne dins lo portal de la Boqueria, ne de Sancta Ana, en nulla bestia ab basts. E qui contra assó farà, per ban cascuna uegada xij. drs.

Item, que null hom, ne nulla fembra, matador, ne altre, no gos trer, ne enblar, de vinyes, ne dorts, ne de tires, ne daltres honors, altruyes, Rabasses, sarmens, aspres, paluxons, ne neguna altra lenya ne ortalissa, ne neguns fruyts, ne espinés, ne desfer cloissa. E qui contra assó farà, pagará per ban cascuna uegada, sso es assaber, de dies v. sols, e de nits x. sols.

Item, que null hom, ne nulla fembra, no gos de dies, ne de nits, arrancar, ne enblar, tries, ne oliuères, ne altres arbres fruyters, ne altres. E qui contra assó farà, pagará per ban c. sols, e estará c. dies el Castell.

Item, que tots los guardians sien diligens, curoses, e leyls de la guarda, e negú guardiá sol, no sia creegut de ban que acús si donchs altre guardiá, o altra persona, nou haurá vists ab ell, ensems,

si donchs lacusat non atorgaua. E qui contra assó fará, que sia gitat de la guarda, e pagarà per ban xl. sols, o jaurá xl. dies el Castell, e puis que no sia en la guarda.

Item, que null hom de qualque condició sia, no gos tenir tafuraria de joch, de dies, ne de nits, en Barcelona. E qui contra fará, pagarà per ban c. sols, o estarà c. dies el castell. Es enperó entés que, en aytal tafuraria e bans, es entés tot hom qui prest a capsols, e encara qui sabudament tenga joch ne tauler en sa casa.

Item, que null hom, ne nulla fembra, no gos prestar a altre sobre penyora, ne menys de penyora; a joch de Tafureria; e qui contrafará, pagarà per ban xxx. sols, oltra assó que perdrá sso que haurá prestat, e haurá a retre les penyores a aquell de qui seran menys de paga.

E de tots aquests bans, haurá les ij.<sup>es</sup> parts lo ueguer e la terça lacusador.

E tots aquests bans duren aytant con los Conseylers e els prohomens voíran.

E si en los dits bans, o en alguns daquells, haurá obs neguna addició, declaració, o enterpretació, que sia feta a coneguda dels Conseylers.

## ORDINACIONS DE CABACERS

(Any 1315)

Ramon Berenguer IV se trobava en son campament dalt del puig de Gardeny, assetjant la ciutat de Lleyda, en 24 d'abril de 1149, quan signà la donació del lloch llavors dit de Vall-Clara, y en temps dels sarrahins Avin Cabacers, a Santa Maria de *Montis Flaboni*.\* Aquest monestir de Flabemont s'havia fundat en 1132 en la diòcesis de Tour (Galia Belga). Se trobava Cabacers dintre les terres del Ebre, que en l'any precedent s'havia apropiat al conquerir Tortosa. Signaren la donació ab Ramon Berenguer IV, sos magnats y cavallers, presents en la host comtal, Bernat Arquebisbe de Tarragona, Guillèm Ramon dapifer, Bernat de Bell-lloch, Ramon de Puigalt, Arnau Mir comte de Pallars, Ponç escriptor y Guillèm de Castellvell.

\* De donatione vallis clauquam olim diabatur Avin cabacers, quam didit R<sup>us</sup> Comes sic M<sup>e</sup> montis flaboni.

..... «facta carta vij. kalendas Maii stante dompno Raimundo comite iamdicto in podio de Garden, cum milicia sua in obsidione Herde anno dominice incarnationis mclxlviii<sup>o</sup>.» (*Llibre Vert*, v; Arx. Capitular de Tortosa.) La publicà VILLANUEVA, *Viage literario*, v, 252.

Diu lo Comte : «Dono et offero domino deo et sancta religioni et ordini de premost et ipsi fratribus sante Marie Flaboni montis, atque uestri abbatis uenerabilis Stephano, fratribusque ibidem dei seruientibus presentibus et futuris, locum ipsum qui antea dicebatur Auincabacer», llavors Vallclara.

La fundació monacal no tirà endavant : aquell lloch féu goig al Bisbe de Tortosa y lo prior Frederich del convent de Santa Maria de Vallclara lo donà, en 6 kalendes de janer del 1158, a la esglesia de Tortosa.<sup>1</sup> Pochs dies després, a 4 nones de janer del 1158, lo Comte de Barcelona féu la donació del propri lloch al Bisbe de Tortosa y a sa esglesia<sup>2</sup> de quins dominis ja no se'n devia separar durant espay de molts segles, en tant que lo Bisbe de Tortosa se titulà *Baró de Cabacers*.

Volent acréixer aquelles propietats lo Prelat, obtingué, a partir del 1163, d'Arbert de Castellbell lo Mont-Alt que colindava ab Cabacers y ab la font *Hai Hai*,<sup>3</sup> en 1167 l'honor de Cavaloca; y en 1169 la montanya de Gibol Hoder.<sup>4</sup>

1. «Quod ego Fredericus prior sancte Marie de Valle clara contrauertato consilio dompni Stephani abbatis Flabonis montis et fratrum uestrosum litteris eiusdem abbatis nobis significato sic inquam ego Fredericus diuine pietatis et ecclesiastice religionis intuitu Dono deo et ecclesie sancte Marie Dertusensis et tibi Gaufride et succesoribus tuis et Canonicis in ibi Deo seruientibus predictum locum de Valle clara solitur qui antea Auincabacer dicebatur hunc prenominatum locum cum omnibus pertinentiis suis sicut Comes Barchinone ipsum nobis donauit.» (6 kal. janer 1158. *Llibre Vert*, v, f. 7 r.) VILLANUEVA, *Viage literario*, v, 265.

2. «In nomine domini nostri Ihesu X<sup>i</sup> signo sancti ✠ hanc cartam corroborantes tam uiuorum presencie quam futurorum posteritati notificamus Quod ego Raimundus Comes barchinonensis, princeps aragonis, Ylerde ac Dertuse Marchio et locum Dauincabacer quod prius donaueram Stephano abbati montis Flabonis et fratri Friderico canonico suo, cum iam dictus locus ad institutionem sui ordinis Pratri scilicet Monstrato dóna a la esglesia de Tortosa lo dit lloch. (*Llibre Vert*, v, f. 7 r.)

3. 1163 (7 idus marc) Asbert de Castellbell donà a la esglesia de Vall Clara : «illum montem qui uocatur mont alt ut terminatur ab oriente in fonte que uocatur Hai Hai quod est inter Morera et istum montem a meridie in torrente sicut aquis uersant de monte isto ab occidente in riuo de Oils de molins a circio in termino de Auincabacer.» (*Llibre Vert*, v, foli 9 r.)

4. 1169. Document del 7 idus febrer de 1168 : «Ego Arbertus de Castro uetulo per redemptione anime mee ac parentum meorum dono Deo et ecclesie Dertusensis et ecclesie quod dicitur de Valle clara et clericis in ibi Deo seruientibus, quam ecclesia sufraganea est predictae ecclesie Dertusensi, et Gilaberto eiusdem ecclesie preposito, illum montem qui uocatur Gibol hoder cum terminis subscriptis. Qui mons est situs in termino de Carcia.» (*Llibre Vert*, v.)

Lo Bisbe Pons, de Tortosa, ab consentiment dels canonges, concedí en 1185 la carta de franquesa o de població als vehins de Cabacers : «laudamus et concedimus vobis populatibus de Cabacer et posteritati uestre illum nostrum locum qui dicitur Cabacer ad franchitatum cum omnibus terminis et directis et pertinentiis suis in perpetuum; tali tamen pacto quod uos et posteritas uestra, sitis habitatores, et statores et laboratores ipsius loci et sitis solidi ecclesie sedis Dertuse uos et posteritas uestra».

Entre los drets que's reservà lo Prelat hi figuraven lo delme, les primícies al trentè, la cort o administració de justícia, lo forn, etc., «et insuper retinemus omnem alium senioraticum sicut mos est in castrum de Mora».<sup>1</sup>

Més avant, en 1315, ab lo nom d'*Usances y costumes*, se publicaren unes veritables *Ordinacions de bon govern*, de les quals formaren part pràctiques ja establertes en la localitat y noves prescripcions barrejades ab aquestes.<sup>2</sup>

Anno domini mcccx quinto : decimo Kalendas januarii.

Aquesta es memòria que fan los prohoms de Cabacers et de tot lo terme, de les usances et de les costumes que els et lurs antecessors an tengudes et usades et los lurs senyors an a eylls obseruades et a lurs antecessors del temps de lur membraça a ençà, tro en aquest dia. Les quals usances los ha atorgades en Bernat des Jardí Prior de Tortosa ab consentiment del senyor Bisbe et del capitol de Tortosa.

Primerament han usat et acostumat, que, totes les primeres sentencies e los primers juhys son dels prohoms per assignació del Bisbe. E si per aventura negú se nol apellar de la sentencia o del juhys dels prohoms, deu se appellyar et pòt, al senyor prior. E de la sentencia del senyor Prior algú se uolrà appellyar han acostumat e usat que poden et deuen al Senyor Bisbe de Tortosa.

Item, han usat et acostumat que qui traurá coltey ..... dins los murs de la vila, que deu pagar lx. sous a la senyoria.

Item, que qui traurá coltey primerament contra altre fora los murs, que pach xxx. sous.

Item, qui ferrá lia altre ab puyt clos, que pach a la senyoria x. sous de pena; et qui ferrá altre iradament ab la palma a reema o en altra manera que pach v. sous.

Item, qui pendrà altre iradament als cabeyls el ferm, sens

1. *Llibre Vert*, VIII, f. 124. Arx. Capitular de Tortosa.

2. *Llibre Vert*, VIII, f. a. Arx. Capitular de Tortosa.

que sanch non isqua, deu pagar v. sous de pena a la seyoria et si li secudirá sanch x. sous si iradament será feyt.

Item qui uedará penyora al sayg que pach v. sous de pena al seyor.

Item, qui obrirá porta quel sayg aja tanquada, sens uoluntat del senyor que sia caygut en pena de v. sous a la senyoria.

Item, han usat et acostumat que qui trenquará empara de la senyoria o d'altra persona per qui tenga alguna cosa a sens o a loguer, sens uoluntat de la senyoria o daquel per ..... que pach v. sous a aquel a qui aurá trenquada la empara.

Item, qui dirá paraules uilanes dauant la senyoria que pag v. sous de pena.

Item, an usat et acostumat que negú no sia pres en persona, qui puxa donar fermançes, si donchs no es bare a son senyor o homeyer o ladre manifest.

Item, que tot hom qui arrenquará terme o molyó o fita centialment que pague lx. sous de pena a la senyoria.

Item, qui emblará abelyes que pach lx. sous de pena a la senyoria et que esmen les abelyes a aquel a qui les aurá emblades.

Item, qui emblará bestiar que paga lx. sous de pena a la senyoria et que esmen lo bestiar a aquel a qui'l aurá emblat.

Item, qui talará nuy! arbŕe que léu fruyt que deu pagar x. sous a la senyoria, et que esmen larbre segons sa ualor, a aquel de qui será larbre abans quel talyás.

Item, an usat et acostumat que si negú se clamará daltre a la senyoria que la senyoria posa pena de v. sous a aquel de qui lo clam es feyt, que per tot aquel dia sauinga os pos ab lo clamant o que ferm de dret per lo dit clam; et si passa lo dia que no sauenga, o nos pos, o no ferma, es caygut en la dita pena; vol lo prior aquesta pena sia de v. sous per cada dia si no fa la una cosa de les damunt contengudes.

Item, que, qui arrenquará terme a algú ab aradre, que déu cridar los ueyns que aquí seran, et que en presencia dels, torn lo dit terme en aquel loch on era. E si per ventura? ladonchs no aurá uehins en torn, que no gos laurar ne en res obrar tro aja anats cerquar et amenar uehins ab los quals torn lo dit terme en son loch et siu fa que li cost x. sous de pena.

Item, tot hom qui emblará res, que torn lo ladronici a aquel a qui o aurá emblat, et que pag la dobla a la senyoria et si pagar no porá, sia a coneguda del senyor et dels prohomenes.

Item, que si la senyoria demane negú de ueritat ab sagrament, que aquel qui será demanat faça lo sagrament et diga ueritat aquela que sapia, en guisa que saul be son sagrament et qui contra farà, axí que sia reprouat que aja feyt fals sagrament, deu esser punit en pena de c. sous a la dita senyoria, et si no pot pagar los dits c. sous que prenga lx. açots en la plaça.

Item, an usat et acostumat, que, si la senyoria uolrà fer enquisició general o especial que o face ab uoluntat et ab consentiment dels prohomenes et que hi sien presents los jurats de la vila,

En altra manera, la senyoria no ha acostumat de fer enquisició sens los dits jurats ab consentiment dels dits prohomens per tal com a els ue lo primer juhy et la primera sentència, segons que ja es dit damunt.

Item, que qui te missatge el gite de si sens justa ralió, que li sie tengut de pagar tota la soldada ab entegre. E si lo missatge atressí sexirá de son senyor seís ralió justa, que perda ço que aurá affanat per lo temps que aurá servit et que dins un any complit no gos estar en lo terme sens uolentat daquel ab qui estaue et si o fa que pach v. sous de pena a la senyoria.

Item, han usat et acostumat que qui metrá foch acordadament en la muntanya que pag xx. sous.

Item, que, qui metrá foch sens scient et sens sa uolontat, que meta so de viafora et qui nou fará que pag la dita pena de xx. sous.

Item, que, qui metrá foch acordadament a blat o a alberch, que estia a mercé de la senyoria et que esmen lo blat o l'alberch a aquel de qui era.

Item, qui tirarà pedra iradament a altre fora los murs de la vila, que pag xv. sous. E si no a de quels pag, prengue xv. açots en la plaça.

Item, qui tirarà a altre iradament pedra dintre la vila el ne ferrá, pach xxx. sous a la senyoria et el mal quel cop aurá feyt sia jutgat et restituit a aquel qui colp aurá pres, si o uol. E si n'ol ferrá de la dita pedra, pach lx. sous solament, e si no pot pagar prenga xxx. açots en la plaça.

Item, han usat que tota fembra que sia alcauota de nulya filya de prohóm o de sa muler o de nulya altra fembra, que sia punida a coneguda del senyor e dels prohomens.

Item, que, qui fa mal ne tala a altre ab bestiar si aquel qui mal ni la tala pren demana penyora al malfeytor, lo malfeytor e lo bestiar estan en la heretat daquel qui mal ne tala pren si lo malfeytor no la li dona o la li ueda, si el la uol pendre que pach v. sous a la senyoria. Daquest capitol sia cregut cada u pei sa simpla paraula.

Item, que, qui tolrá forciuolment penyora a altre, que pach v. sous.

Item, an acostumat et usat, que, tot hom qui uena sensal que tinga per lo senyor, que done lo cinquenté al senyor per luysme et los senyors o an axi acostumat tots temps de pendre : açó entén lo prior tan solament en la Figuera : per laltre terme al de (no acaba).

Item, an usat et custumat, que los prohomens poden crexer o minuar lurs bans segons lur semblant et lur uoluntat, per cascun ayn, et la senyoria ha acostumat quels ho face tenir et obseruar et cridar ab lo terç que dels dits bans ha lo senyor.

Item, que meten sayg o corredor ab uoluntat de la senyoria e los prohomens enfranquexen los de totes questions e de tots cumuns que ajén a fer al senyor.

Item, han usat, que, per aquesta ralió, lo sayg ha a fer la primera citació francha dins la uila et fora la vila et après la primera

citació deu auer lo sayg per cascuna citació fora la uila vi. diners, mas en la uila deu fer francha tota uegada; plau al prior ab que los prohoms troben sayg o corredor quiu vulya fer ab la franquea que li donen los prohoms; mas lo prior no hafranquirá lo sayg ni altre del delme.

Item an usat et acostumat que si lo batle pren nyul hom de la uila o del terme, que deu dir al pare e als amichs daquel per quinya ralió lo pren. E si nol pren per homey o per bahia o por ladronici manifest, deu, lo batle pendre fermances del dit pres si lo pres o los amichs la li preparon e la li donen.

## ORDINACIONS DE MOSTAÇAFERIA DE SOLSONA (Any 1434)

Res dirèm sobre la prou coneguda historia de Solsona. Solament passam a indicar que lo senyoriu jurisdiccional d'aquella població estava compartit entre la sua esglesia y los Vescomtes de Cardona.

Abdues autoritats jurisdccionals, donaren a la vila, en 1434, unes *Ordinacions* per bona regulació de la Mostaçaferia. D'elles n'existeix, en l'arxiu municipal d'aquella ciutat, un exemplar, en fulls de pergami abarcant dinou folis portant lo nom d'*Ordenances* tot lo volum.\* Lo quadern té vintinou folis y continua la numeració en un altre, també de fulls de pergami, titulat *Ordinacions y Capitulacions de la casa de dita Ciutat*, responnent al ordre politich de formarse y regularse aquell municipi, les quals pertanyen al any 1626, y van del f. 29 al 34.

ORDINACIONS FEYTES DE LA MASTAÇAFERIA DE LA VILA DE SOLSONA  
PER LOS HONORABLES CONSOLS Y CONSELL, E FERMADES SOLA-  
MENT PER LO MOLT EGREGI E PODERÓS SENYOR LO SENYOR  
COMTE DE CARDONA E PER LO REUERENT MOSSEL ABAT DEL  
MONESTIR DE LA MATEIXA VILA.

*Ordinacions de les carniceries feytes segons se segueix*

Primerament ordenaren que, tot carnicer sie tingut de dar son dret als compradors de la carn que compraran, en axí que sin

\* Del f. 19 al 22 los «Capitols fets e ordenats entre los honorables consols de la vila de solsona de vna part e los carnicers de la mateixa vila de la part altra sobre lo feyt de les taules e carniceries e les seruituts que han a fer de les carns». Estan datades en l'any 1436. A continuació, del f. 22 al 25 hi van altres capitols sobre la fleca. Aprés, del 25 al 28, altres capitols sobre la carniceria.

fall res, que pac lo ban segons se segueix; so es, que si de la pesada fal menys de meallada, lo dit carnicer perde la carn e encontinent ne hage a dar altra vegada an aquell altra pesada minua será atrobada e pac lo dit carnicer per quiscuna vegada, lo ban de dos sous que trobat hi será.

E si tal pesada es minua de malla, o mes de malla, pero menys de diner, pac de ban, per quiscuna vegada, sinc sous.

E si tal pesada es atrobada minua de diner o mes de diner, pac de ban, per quiscuna vegada, deu sous.

Item ordenaren, que, ningun carnicer no gos mesclar vna carn ab altra, ne gos fer tornes de altra carn, sino daquella bestia que farà la peça major, e qui contrafará pac per ban, quiscuna vegada, sexanta sous; exceptat que puxe mesclar moltó ab moltó, porch ab porch, e axó de altres carns.

Item, que, dengun carnicer ni altra persona, no gos inflar ninguna bestia ques desfaca en carniceria, sinó en la carniceria hont se mate, ne lauors no gos inflar aquella ab boca, ni ab canó, sots ban de sinc sous.

Item, que, dengun carnicer ne son missatge, ne altra persona, no gos partir ni anadir al renyó, greix algú de la bestia que será desfeta; e qui contrafará, pac de ban, per quiscuna vegada, sinc sous.

Item, que, degun carnicer no gos fer tornes de fetge de altra carn, sinó de la que espescia que será la pessa mejor, si donchs lo comprador açó no volic; e qui contrefará, pac de ban, per quiscuna vegada, dos sous.

Item, que, degun carnicer no gos deixar en la bestia, verga ni coyó, com lo pesarà per vendre si donchs lo comprador no li volie aquel; qui contrefará, pac de ban per quiscuna vegada, vn sou.

Item, que, tot carnicer hage a vendre la carn a pes, exceptat caps, peus, frexures, gargamelles, esquenes de porch; e qui contrefará, pac de ban, per quiscuna vegada, i. sou.

Item, que, degun carnicer no gos comprar carn fresqua per reuendre, sots ban, per quiscuna vegada, de dos sous.

Item, que, nengun carnicer no gos tolre la verga ni coyó al moltó, en tro quel degue taylor a la taula, saluant quel puxe posar. E que hage a dir al comprador, si demanat será, aquel moltó si es coyó, e hage a dir aquel que es; en ban, per quiscuna vegada, de sinc sous.

#### *De pes minue*

Item, ordenaren que, tot carnicer sie tingut de tenir lo pes bo e just; e si será trobat en son poder pes minue de vn quart o menys, pac de ban, per quiscuna vegada, sinc sous.

E si será trobat minue de miya onza o menys, pac de ban, per quiscuna vegada, deu sous.

E si será trobat en son poder pes minue de vna onza o menys, pac de ban, per quiscuna vegada, vint sous.

E si será trobat pes minue de dues onses ho menys, pac de ban, per quiscuna vegada, coranta sous.

E si será atrobat pes minue en son poder de tres onses o menys, pac de ban, per quiscuna vegada, sinquanta sous.

E si será atrobat pes minue de quatre onses o menys, pac de ban, per quiscuna vegada, sexanta sous.

*De coses prohibides*

Item, que, ningun carnicer no gos vendre moltó collut per sanat, ho per prim; qui contrafará, pac de ban sinc sous.

Item, que, degun carnicer no gos permetre carn que sie amagada en cases de les carniceries, sots ban, per quiscuna vegada, de vn sous; exceptat lo mes de Maig, Juny, Juliol, agost, e setembre.

Item, que, ningun carnicer no gos fer tornes a la carn salada, de esquena de porch; sots ban de vn sou.

Item, que, tot carnicer sie tingut vendre carn de tota specia acostumada de vendre a quiscuna persona que volrá, e la quantitat que requerrá, sots ban, per quiscuna vegada, de vn sou.

Item, que, ningun carnicer no gos tenir les moques que fará per lo inatí, sino fins a tercia; e aquelles qui fará de tercia amunt, entro a vespres; sots ban de vn sou. E açó sie entés per los dits sinc mesos, Juny, maig, Juliol, agost, e setembre.

Item, que, ningun carnicer no gos mesclar vn pes ab altro, si donchs la carn no ere de vn preu mateix; e qui contrefará pac de ban, per quiscuna vegada, vn sou.

Item, que, tota persona qui vene carns sderocades ni desguia-des per qualseuol accident, ho cars aquelles hage a vendre en la taula acostumada e no en altra lloc, sots ban, per quiscuna vegada, de deu sous.

Item, que, tot carnicer a qui sobrará carn fresca de vn dia ho altro de qualseuol natura sie, com la veurá ho age a dir al comprador, si demanat ne será, sots ban de vn sou.

Item, que, ningun carnicer no gos vendre ningunes carns tro que sien pesades per lo impositiador o son missatge, sots ban de sinc sous. Si donchs nou fege ab sa voluntat del pesador.

Item, que, tot bestiar gros ho menut qui sengreix açí en lo terme de Solsona, ho en sos emprius, se age a tallar ací. Ne lo carnicer ho altra persona tall bestiar, no lin gos traure ans age o esser donat a tall e a for conuinent, si será vedell tatxador e stimador per los dits mostaçafs; e qui lo contrari fará, pac de ban, per quiscuna bestia grossa, vint sous.

E per quiscuna bestia menuda, dos sous.

Item, que, ningun carnicer no gos tenir pesals de pedra de quatre lliures auall, sots ban de vn sou.

Item, que, ningun carnicer no gos hociure ni tallar carn, lo dia de nadal, ni lo dia de pasqua, ne lo dia de sincogesma, ni lo dia de santa maria de Agost, sots ban de deu sous.

Emperó, si lin ere sobrada, lendemá la puxe venre sens ban.

Item, que, ninguna persona no gos gitar carn ni fer gitar carn de ninguna specia, axí scorxadissa com volateria, ni neguna cassa, sots ban, per quiscuna vegada, de vint sous.

Item, que, tot carnicer sie tengut de tenir la present vila bastada de carn, sots ban, e per quiscuna vegada, de dos sous; e part lo dit ban, los mostaçaffs, puxen per son offici, matar carn necessaria a prouisió de la present vila.

Item, que, ninguna persona menant bestiar en los emprius de la present vila, nol gos sostenir en aquels ans lo dia que lono metrá lon hage a traure sots ban de cent sous. Emperó no son entesos los jorns de fires, ne de mercats, com aquels volem agen spay de dos jorns.

Item, que, ningun hom no gos tenir dins la vila de Solsona, de vna bestia avant, moltó, ouella o anyell; e aquell tal, com se aurá a matar, se hage a desfer dins la vila, sos ban de deu sous.

Item, que, ningun carnicer no gos tallar per tot lo mes de juliol, ni dagost, moltó, ni boch collut, qui contrafará pac de ban, per quiscuna vegada, sinc sous. E part lo dit ban, perde la dita bestia colluda.

*De açó que es prohibit de penre ho de recollir*

Item, que, ninguna persona no gos penre, ni comprar, ne recollir, en ço del seu, degunés robes desclau, ni de sclaua, ni a misatge daltre, ho seruenta, ne gos prestar a ningun de ells sobre penyores, sots ban, per quiscuna vegada que será atrobat, de trenta sous o de perdre lo prestech.

Item, que, ninguna persona no gos recollir ninguna fembra, ni ningun alcauot, en son alberch, per menjar, ni per dormir, ne per estar, sots ban de deu sous; emperó poden menjar e beure en tauernes, mas no li gose esser administrat cuyna, ne altra vianda, sots lo dit ban.

*De la pescateria e del peix que en aquella venrá*

Primo, que tot hom strany ho priuat, que aport peix en la vila de Solsona, lo age a descarregar e a venre en la pescateria de la plaça de la dita vila, sots ban de deu sous; lo qual age a tenir per a venre publicament vn dia natural. E si mes loy volrá tenir queu puxe fer; però passat lo segon dia, age a traure aquell defora la dita pescateria, e regirse de venre per la manera que los mostaçaffs ordenaran. E si algun hom strany passant per la present vila o termens de aquella, portaue peix fresch, que puxe esser forçat de descarregar e venre en la dita vila, si necessari li ere; axí entés e declarat, si lo portant peix lo portaue per reuendre, e no en altra manera.

Item, que, ninguna persona no gos comprar peix fresch dins

la vila, o salat, ans que tal peix no hagués stat per spay de dotse oïes, venal a tothom que volgués, soys ban de deu sous. E sots lo mateix ban, ninguna persona no gos portar peix fresch comprat en la dita vila per reuenre en altre lloc; emperó noy son entesos homens stranyes, qui volguessen portar de romanent la vila prouchida de peix fresch.

Item, que, tota persona portant peix fresch en la present vila, lo hage tot a portar en la pescateria, ne lo portant lo puxe amagar en altra part, ni casa, sots ban de deu sous per quiscuna vegada.

Item, que, tota persona que port peix fresch en la present vila per venre aquell, age a venre per lo for que aurà començat a liurar, en axí que no gos muntar lo for, sots ban de dos sous. Però porá fer major mercat disminuint, lo dit for.

Item, que, tot pescater portant peix per reuenre, age a trencar dels carrers dels toyhins, a tota persona que volrá, segons la quantitat, sots ban de dos sous.

Item, que, tot traginer de la present vila portant peix fresch nol gos leixar vna legua en tor, ans lage aportar en la vila, e descarregar en la dita pescateria, sots ban de deu sous.

Item, que, ninguna persona vsant de reuenre, no gos venre peix fresch en la dita pescateria, ans lage a venre quel de qui será lo dit peix, sots ban de dos sous; axí entés, que, si lo pescater es persona stranya, puxe hauer vna persona que li ajud per venre.

Item, que, tota persona que aportarà en la present vila, peix fresch, que hage a dar lo dret; e si nou farà, que perde lo peix, e pac per ban, per quiscuna vegada, sinc sous.

Item, que, ninguna persona en la vila no gos picar peix fresch ni salat, ne carn, ne jugar a dinés sobre aquel sots ban de sinc sous, en lo qual ban sien encorreguts lo comprador, e lo venedor, e lo qui picará e jugará v. sous.

Item, que, ninguna persona no gos penre ni tocar carns de les carniceries, ni peix fresch, leuars dels couens, per triar aquell, ne leuar carn del piló, sots ban de sinc sous.

Item, que, tot peix gros ques vene en la pescateria de la present vila, age esser esmocat; e qué nol gosen pesar ab la móca, sots ban de dos sous per quiscuna vegada, e lo peix sie confiscat als mostaçaffs.

#### *Dels fruyts*

Item, ordenaren, que, dengunia persona que reuenrá fruyts o portará aquella per venre, age a portar aquella tal fruyta en la plaça comuna de la present vila, sots ban de tres sous per quiscuna vegada; e sots lo mateix ban, que no puxen pugar de preu pus será per aquel venedor aforada; e sots lo mateix ban, que, nenguna persona no gos penre de la fruyta, ni aquella tirar en la sistella o coue hon stará.

*De les vinyes*

Primerament ordonaren, que, si los banés de la present vila, troben deguna persona sospitosa portant fruyta, despuys que completa 'será sonada, fins al senyal del dia, o atres coses en qui fos causat ban, pusquen penre aquella en nom dels mostaçaffs; e si será trobada en culpa, pac per ban, per quiscuna vegada, deu sous.

Item, que, cada persona portant fruyta de la qual sie sospita, ne altres coses, en que ban se causás de dia, ia de nit, que age a dir als banés sin será demanada; de hon aporte tal fruyta, ho ver-dura, sots ban de sinc sous.

Item, que, ninguna persona no gos entrar en vinya, ni en ort, ni en tros, de altri, hon age arbres, blat, ne safrá, sots ban de dia de vn sou. E si de nit se conuenrá entrar, pac de ban sinc sous. E si pagar nols porá, estigue vn dia en lo castell? ab ferres; del qual ban hage lo senyor de la honor dues parts, si aquell acusará.

E que lo senyor age a dir ab segrament, si aquell quey será entrat, y será entrat ab licentia.

Item, que, ninguna persona no gos traure sarments, ni altra lenya, de vinya, ni de honor daltri; e si de dia lan traurá, pac per quiscuna vegada deu sous; e si de nit, pac de ban vint sous.

Item, que, ninguna persona no gos metre bestiar gros ne menut, en vinya, ort, ni honor, daltri, ne en lloc hon age arbres, blat, ni safrá; e qui contrafará, pac per bestia grossa, de dia dos sous. E de nits deu sous.

Si per bestia menuda de dies pac quatre dinés. E de nits per bestia menuda vn sou.

E mes, será tengut a fer smena a la part del dany donat. E si lo pastor ho pastora, entrarà, de nits, pagará per ban deu sous, si de dia pagará per quiscuna vegada sinc sous; axí entés e declarat, que, tota persona que trob mal faent en so del seu, o daltri, age esser cregut nujansant jurament. Emperhó si y trobe bestiar gros ni menut, aquell sen puxe amenar de so del seu; e aquell se puxe retenir, tro que li sic pagada la tala, o los mostaçaffs lin dita de fer-lay pagar, determenant que no puxen leuar lo ban; anadint, que, si tal bestiar haurie talat arbres, per quiscun arbre talat, pac de ban, part les coses desús dites, per rahó del dampnatge, al senyor del arbre, v. sous.

*Dels porchs*

Item, que, ninguna persona no gos tenir en la present vila, porchs fora son alberch, sots ban de dos sous. Emperó sil mene fermat, aquell puxe tenir defora; e si porch o truga entrarà en tros, vinya, o ort daltri, o en lo foçar, pac per ban sinc sous.

*Dels bans comuns*

Item, que, tota persona que sie atrobada en honor d'altri, menjant fruyta, ab que no sie ort tancat, pac de dia per ban dos sous. Mas si será trobat açó faent de nits pac de ban sinc sous.

E sin penrá per portarsen la valua de sis dinés, pac per ban deu sous.

E si será trobada, la persona, en oit clos, de dies pac de ban deu sous. Si de nits, será trobada, pac de ban vint sous. E si lo dit ban pagar no porá, estigue tres dies en la presó farrat a pa e aygua.

Item, que, tota persona guardant bestiar age de dir, com de-manat ne será, de qui es lo bestiar que guarde, sots ban de vint sous axi entés e declarat, que, los bans imposats as pastors, age a pagar aquel senyor ab qui lo dit pastor stará per ho indim-nitió de sa soldada, en lo cars que no fos culpa del senyor.

Item, que, ninguna persona no gos tirar ab balesta, a coloms, ni a colomer, ni de trenta passades de prop, sots ban, per quiscuna vegada, sexanta sous.

Item, que, ninguna persona no gos scorcollar ne traure neguna cassa de parahons, ne scorcollar bertrols, ni canas, ni cases d'altri, sots ban de vint sous.

Item, que, ninguna persona no gos metre plexels en la present vila, si douchs no éren nous, sots ban de dos sous. E açó sie entés de persona sospitosa a conexensa dels mostaçaffs.

Item, que, ninguna persona no gos mallyolar en honor d'altri, ni a rencar arbres, ni squexar figueres, sots ban de dia de vint sous. E si de nits será trobat, açó falent, pac de ban sinquanta sous.

Item, ordenaren que, tota persona atrobant en son ort, o vinya, o camp, oques, galines, gals, o polls, o en altro lloc hon hage blat, o safrá, que per sa propia auctoritat puxe aquelles matar, e apresonar, e aportar les als mostaçaffs.

Item, que, tota persona que trencará arbres en ço d'altri, de qualseuol natura, auents vn any o mes, si de nits, pac de ban cent sous. E si de dia, pac de ban sinquanta sous.

Item, que, ninguna persona no gos en ço d'altri, arrencar plan-ter de carabasses, de cogombres, de melons, de cols, ni de léytu-gues ni de altre ..... sots ban de deu sous. Si de nit, de vint sous per cascú e per quiscuna vegada.

Item, ordenaren que, tot fayner que mut d'un loc en altro per continuar la faena, pusque passar per les honors d'altri, sens ban ni pena? axí entés que, passant, no faça mal ni dampnatge.

*De flaquès*

Item, ordenaren, que, deguna flaquera en poder de la qual será trobat per minue de pes, nos puxe scusar de ban en aquesta ma-

nera; que si lin son atrobades vna fogaça, o dues, o tres fogaces, perde lo pa. E si lin seran atrobades quatre fogaces minues fins a dotze, perde lo pa e pac ban sinc sous.

E si lin serán atrobades minues de dotse en sus, pac de ban deu sous, e perde lo pa, lo qual se age a distribuir, la terça part per amor de Deu, les dues parts sien dels mostaçaffs, e sien vinguts de anar en cercar lo dret del just pes tota hora que seran requests per lo imposiciador dels flaquers. E que los mostasaffs sien tenguts de donar a ells, lo pes, segons que es contengut en la carta que tenen los consols.

Item, que, tota flaquera que past pa blanch, age en aquel a metre leuat, e fer lo bel e ben cuyt, sots ban de vn sou.

Item, que, tot flaquer o flaquera age a pestar per manera, que, la present vila sie basta e copiosa de pa, sots ban, per quiscuna vegada, de dos sous; del qual ban hage hauer, lo impositiador de les fleques, la meytat, si aquel acusará.

*Dels corredors e de les coses vedades*

Item, Ordenaren, que, tot hom sie tengut, venent vi, tenir la mesura justa; e si lo contre farà, que pac per ban sinc sous, si tal mesura es sua, mas si es logada, que pac lo logant, de ban, altres sinc sous.

Item, que, ninguna fembra que liuro vinum, no gos filar canem, li, ne lana, sots ban de dos sous.

Item, que, ninguna persona venent vinum en menut, no gos liurar daltro vexell, tro sus sie cridat e vist per lo imposiciador del vinum, sots ban de sinquanta sous.

Item, que, ninguna persona no gos encamarar lo vi, ne fer en aquel maestries, en ninguna manera, sots ban de vint sous.

Item, que, ninguna persona, no gos en la present vila, logar a hom strany, vexells per vi a tenir, ni besties per vi o verema portar, si tal hom lo dit vinum o venema noy podie metre, obstant lo priuilegi, sots ban de sinquanta sous.

E mes, serie encorregut en la pena lo metent, de perdre lo vinum, e la venema, e encorregut en les altres penes contengudes en lo dit priuilegi.

Item, que, ninguna persona que tingue les mesures comunes del oli, no gos comprar oli per reuenre, sots ban, per quiscuna vegada, de deu sous.

*De tenderia o desquinarhi tot frau e engany en los pesos y mides*

Item, ordenaren, que, tot tender venent legums o fruyts a pés, age a dar lo pes sens diminutió; e si lo contra farà, pac per cada pesada minua, lo ban de sinc sous, sens ninguna amor.

Item, que, tot tender venent vetes, cordes de seda, de fill, o de lana, age a dar la justa mesura sens alguna diminutió, vullés de alna, vullés de cana, o de palm, sots ban de sinc sous.

Item, que, tota persona que será atroba ab pes minue, e ab pes massa bastant e soberch, que pac de ban deu sous.

Item, que, tota persona que tingue cana o alna o palm soberch o minue, pac de ban, per quiscuna mesura, deu sous.

Item, que, ninguna persona reuenient alguna mercaderia en la present vila, no gos hauer companyia ab altro tender de la matexa vila, sots ban de sinc sous.

Item, ordenaren, que, quiscuna persona que será atrobada en pesada minua, o en mesura minua, de casa per ella venuda, pac de ban deu sous.

Item, que, ninguna persona no gos encaramar saffrá en manera, que, fos sofisticat, metrey grochs tints ni altra cosa destinada sots ban de cent sous.

#### *Dels fustés e leylés*

Item, ordonaren, que, ninguna persona no gos comprar fusta per reuenre, tro hage sonat tertia, sots ban de vn sou per quiscuna vegada; e açó mateix sie entés en los vimens.

Item, que, ninguna persona a dia dicmenge, ni de festa anyal, ni de s.<sup>t</sup> Miquel de setembre, carregar fusta, lenya, palla, ni carbó, ni altres coses, sots ban de tres sous.

Item, que, ninguna persona no gos, venent fruyta, encamarar la fruyta verda ab madura, ne la mal neta ab la neta, ne la fresca ab la mustia, sots ban de vn sou.

Item, que, ninguna persona no gos molre, ne obrar a molins fariners, ne drapés, ne fer portar venema a dia de diumenge ni de festa anyal, sots ban de deu sous.

Ne collir per venre ortalica, sots ban de vn sou.

Item, que, ninguna fembra venent fruyta sens claoll, no gos filar mentre que la venrá, sots ban de vn sou.

#### *De sutzures e de femers*

Primo ordenaren, que, deguna persona no gosa fer femer en la present vila, ne tenir en degun carrer sutzures, ni daua les taules fer femés, sots ban de dos sous; pero puxen aplegar daua les taules, fane, ab que lo dia seguent lon age a leuar, sots lo mateix ban.

Item, que, ninguna persona no gos gitar per finestres, ni per tarrats, aygues sutzes, ni cosa que enlegás los carrés publichs, de dia, sots ban de sinc sous.

Item, que, ninguna persona no gos lauar moques, cuyram, draps, scudelles, ni talladors, en les fonts de la present vila, ni fer altra sutzura, sots ban de dos sous per quiscuna vegada, ne lauant scudela o tallador se goson atañar al pati de la font de sinc passes, sots lo mateix ban.

Item, que, ninguna persona no gos gitar ni fer muls, ni altres besties mortes, gats, ni cans morts, dins los murs ni vals de Sol-

sona, ans aquells agen a lançar en los calciners, loch acostumat, sots ban de sinc sous.

Item, que, ninguna persona, no gos agranar, ni fer agranar, loc de plaça o hont blat se pos, sinó aquell quis pertany, sots ban de dos sous.

Item, que, ninguna persona no gos jaquir anar nengun nodriment, ne volataria, en la plaça per damnificar les virtualles dels strany, sots ban, que, los mostaçaffs tal nodriment puxen matar, e morts, hagen a tenir en public per saber sis trobe senyor de qui sie, e si la volen, pac aquell de qui será lo ban, ço es, de galina vn sou, de poll sis dinés, per oqua, anada o capó, dos sous. E si pagar noui volrá, per tot aquell dia, aquell mostaçaff, per deute de son offici, ne puxe fer a sa voluntat.

#### *De fembres publiques e de juheus*

Primo, que nenguna fembra publica, ne juheu, no gos tenir pa, carn, ne peix, fruyta seca, ni tenrá, ni degunaltra cosa, ortaliça, entro que comprat ho age, sots ban de dos sous. E so que tocará, que ho age a comprar, sots lo mateix ban.

Item, que, nenguna fembra publica, ne soldadera, no gos traure blat dels sachis ques poson en lo mercat per vendre, sots ban de, dos sous.

Item, que, tot juheu, con lo cors de Jesuchrist yrá per vila, e com lo seny de la oració sonará, se age de aginollar o apartar, sots ban de sinc sous.

Item, que, totes aygues que juheu facen en lurs alberchs, entro que lo seny del ladre age sonat, no gose aquells gitar, sots ban de sinc sous.

Item, que, nenguna fembra publica, no gos portar mantell, ne capa, ni manteta, ne manto, sots ban de sinc sous.

Item, que, nengun hom de la vila hauent muller, no gos menjar, ni beure, ni jaure, en casa de fembra publica, sots ban de deu sous.

#### *De mesures falses E dels blats de la plaça*

Primo, ordenaren que, tota persona a qui será atrobada pmyvera o altra mesura de blat, sens senyal de creu, o de cort, que mostaçaff puxe penre aquella per sua, e aquell de qui será pac de ban sinc sous.

Item, que, tota persona a qui será trobada mesura falsa de blat, o minua, pac per ban deu sous. E que tal mesura puxe eser trencada per los mostaçaffs.

Item, que, nenguna persona prenent blat dels sachis per mostra, aquell nol se gos retenir, ans loy age a tornar, sots ban de vn sou.

Item, que, ninguna persona no gos ajudar a home strany a vendre blat, ni encara dir que vene lo dit blat pus car, sots ban de deu sous.

Item, que, tots aquels que compraran blat, agen a penra compliment lur dret, ans que lo mesurador no gos penre lo mesuratge, sots ban de vn sou.

Item, que, nenguna persona no gos comprar, en lo mercat de la present vila, degun blat per persona estrahya, sots ban de vint sous, e aquel mostaçaf puxe forçar ab sagrament la persona de la vila que açó temptás fer, sots lo mateix ban.

Item, que, nengun muliner ne familia sua, no gos comprar, ne ajudar a comprar, per altri, blat en la plaça de Solsona, sots ban de sinc sous.

Item, que, nenguna persona portant blat per vendre en la present vila, no gos mesclar vn blat ab altro, ans age a fer cascun sac per seguent e de sa mostra, sots ban de sinc sous.

Item, que, nenguna persona no gos comprar, ne assenyalar, blat algú per los camins, ne per la vila, sino al mercat, sots ban de vint sous per cascuna vegada, e sots lo mateix ban, lo portant ho venedor no gos dar palla, sino estant en lo mercat de la dita vila de Solsona.

Item, que, tota persona portant blat per vendre, aquell age a descarregar en lo mercat de Solsona, sots ban de deu sous, axí entés, que, si venie de nit, puxe aquell descarregar al hostal, ab que l'endemà lo port en lo dit mercat, sots lo mateix ban.

#### *Dels fornàs*

Primo, Ordenaren, que, nengun forner ni fornera, no gos penre seruey; qui contrefará pac per ban dos sous.

Item, que, cascun forner age, e sie tingut a coure, be e sufficientment asaunar, lo pa, sots ban de dos sous per cascu e cascuna vegada, que lo contrari farà. E part lo dit ban, pac la tala del pa si es cremat ni cru, ni desquiat, a conexença dels mostaçaffs.

Item, que, cascun forner o fornera de la present vila de Solsona, age a coure panades, caçoles, e en forsons, sens puya o loquer; e qui contrefará pay de ban sinc sous.

Item, que, ningun forner ne fornera, no gos comprar nengun acapte ques face en los forns, sots ban, per quiscuna vegada, de vint sous.

#### *De les lenyes*

Primo, ordenaren, que tot hom de la vila de Solsona que vage al bosch per tallar lenya, no gos tallar roure ne olzina a la cals, ni en mig loc, si donchs no ere sech, sots ban de deu sous.

Item, que, tota persona portant lenya a vendre, ab besties, aquella age a vendre descuberta, leuant ne sach o ço que empatxaria la vista, sots ban de sis dinés.

Item, que, nenguna persona portant lenya, palla, plexels, tagells, bigues, cabirons, o altra fusta per vendre en la present vila, no gos tenir aquella en los cobertisos del mercat, ne sots cobertís alcu de la present vila de Solsona, sots ban de dos sous.

Item, que, tota persona portant fusta per venre, aquella no gos venre encamarada, ans si venuda la haurá, lage a cobrar, sots ban de sinc sous; si donchs no era auinença entre lo comprador y venedor.

*De joc de daus*

Primo, ordenaren que, degun hom strany ho priuat, no gos jugar en la vila de Solsona, a degun joch de daus, ni altro, a festa anyal, ni a diumenge, ni a festes de santa Maria, ne de Apostols, ne de S.<sup>t</sup> Miquel, fins que misa major sie dita, sots ban de v. sous; ne gos picar, ne lançar, fins en la dita hora, sots lo mateix ban.

Item, que, ninguna persona no gos jugar a ningun joc de daus, ne de ossos, ni tenir taulel, sino en la plaça, de dia sots ban de sinc sous. E de nits sots ban per cascu e cascuna vegada, de vint sous. En açó no senten jochs de taules de .... ne de scachs.

Item, que, ningun hom no gos leuar de joch a alcun forçadament, sots ban de dos sous.

Item, que ningun hom no gos jugar a dengun joch de daus, après que completa hauran sonat, sots ban de vint sous.

*De volataria*

Primo, ordenaren, que, nengun hom no gos caçar ab cans, ne furó, en lauró daltre, sens voluntat daquel a quis pertany, sots ban, de dia de deu sous. Si de nits, sots ban de vint sous; axí entés e declarat, que, la present prohibició dur cascun any, de pasqua fins a noembre; emperlió sens fer mal ni dampnatge, en laltre temps; mas cassa de furó tot temps es prohibida.

Item, que, nengun reuenedor ni altra persona, no gos traure de la vila de Solsona, perdius, conills, llebres, ni altra volataria, ni caça, hous, ne formatges, galines, ne polls, sots ban de sinc sous e de perdre la cassa.

Item, que, nengun hom caçant en qualsevol manera, no gos enderrocar paret en possessió daltre, sots ban de cinquanta sous, e de fer suena de la paret a conexença dels mostaçafis e consols; la qual smena se age a satisfer ans que lo ban no puxe esser exigit, ne leuat.

Item, que, ningú no gos tenir furó, ne fura, per caçar en lo vinyet, sots ban de sinc sous; e de perdre lo furó o fura.

*Dels corredors*

Primo, ordenaren, que, ningun corredor no gos dir en dengunes robes, ne peylla, en fran de aquel que les fa venre, sots ban de sinc sous. E sots lo mateix ban age a dir, com request ne será, a qui ha venut la dita roba, per squiuar frau.

Item, que, nengun corredor ne altre per ell, no gos vente ne

mesclar, robes algunes en decun encant ques face de deffunct, en la present vila, sots ban de sinc sous.

Item, que, totes penyores que los mostaçaffs façen per deute de lur offici penyorar, puxen aquelles venre en lo dia ques volran, no forçat.

*De reuenedós e ostalés*

Item, ordenaren que, nengun hostaler, no gos venre la ciuada sino a tant, com los será afforada per los mostaçaffs, sots ban de sinc sous.

Item, que, ninguna persona reuenent, no gos en menut venre la ciuada, sinó al for que lo mostaçaff laurá aforada, lo qual los hage a donar vn diner de guany per punyera; e qui lo contrari farà, pac de ban sinc sous.

Item, que, ninguna persona no gos comprar a dia de mercat, en la present vila, blat per altri, en tro que hagen tocat vespres, sots ban de deu sous.

*Del vidre*

Item, ordenaren, que, nenguna persona no gos comprar vidre per reuendre, en tro que aquel que lonch haurá portat, lage tengut per vn dia natural en la plaça major de Solsona, sots ban de sinc sous.

*Dels bracers e de lurs besties*

Primo ordenaren, que, no sic nenguna persona que hage donat paraula de logar si mateix o sa bestia, que no gos relogar aquel dia o aquell temps, ab altri, ni en altra manera trencar la sua paraula, sots ban de sinc sous. E sots lo mateix ban agen a tenir la paraula a aquell que laurá dada y per son misatge. Emperhó aquel quel aurá logat tal bracer, puxe desnonar de vespre, si menester nol ha, per alcuna rahó; mas lo bracer no sen pot desdir, sino per algun cars euident quey sobreuingués per alguna ventura

*Ordinations comunes a officis de molts*

Primo ordenaren, que, nengun barber sagnant, no gos tenir la sanc fora son obrador, sinó en sa taula e aquella puxe tenir fins a ora de tertia, e no pus auant, sots ban de dos sous.

Item, que, nenguna persona tenint ostal en la present vila, no gos comprar vi per reuenre, sots ban de deu sous.

Item, que, ningun draper de la present vila, no gos venre ne comprar en son alberch obrador draps alguns a festa anyal, ne de sancta Maria, ni en diumenge, sots ban de vint sous exceptats draps de dol.

Item, que, nenguna persona tenint tenderia, o speceria, o mercaderia, no gos traure mercaderia ne robes algunes, a venre fora les portes de son obrador o casa, en dia de diumenge, ni de sancta

Maria, ni de s.<sup>t</sup> Miquel, ne a nenguna festa anyal, sots ban de sinc sous, ans tots botigués agen a tenir lurs botigues tancades, exceptats speciés; mes que mes de festes de nadal.

Item, que, nenguna persona no gos venemar, ne fer somades, al dia de s.<sup>t</sup> Miquel, sots ban de sinc sous, ne metre venema sots lo mateix ban.

Item, que, nengun manescalt a dia de diumenge ni de festa anyal, no gos tenir vbert son obrador per fer alguna faena manual, sots ban de dos sous. E sots lo mateix ban, no gos sagnar deguna bestia dins la vila de Solsona.

Item, que, no sie deguna persona, que a festa manada de colre, gos traure degunes robes de fora en les taules, tro que la missa major sie dita, sots ban de sinc sous, si donchs no ere tal festa en dia de mercat, o dia de fira de la vila de Solsona.

#### *De virtualles*

Primo ordenaren, que, nenguna persona no gos comprar caça, ne volataria, cabrits, ous, ne formatges, ni altra virtualla del cap del terme ençà per reuenre, ne per portar fora la vila, sots ban de sinc sous e de perdre la cassa.

Item, que, tota persona estranya que portara en la vila de Solsona virtualles per venre, quant entrarà en la dita vila, age a portar aquelles manifestament, a fi que tot hom, volent les comprar, les pugue veure, sots ban de dos sous.

Item, que, nenguna persona no gos tenir en lo mercat, bestia descarregada, ans aquella age a stablir, pus laurà descarregada, sots ban de vn sou.

Item, que, tota persona que compro fusta, no gos tenir aquella en los carrés de vn dia en auant, ans la age metre dins casa, o sobre taules a conèxensa dels mostaçafs sots ban de dos sous.

Item, que, ninguna persona no gos tenir fora ses taules o pedriços, degunes robés, si donchs noü fa en manera que no facen nosa al passatge de les gents, sots ban de dos sous.

Item, ordonaren que, tota persona que hage laurons, orts, vi-nyes, en lo terme o empriu de Solsona, que afronten en camins publichs, que tinguen a leuar e tornian, totes les parets que seran caygudes, en tal manera, que, los caminants liberalment y puxen passar, sens tot mal, sots ban de sinc sous; e que au agen a fer a complir dins lo temps que los mostaçafs los donaran, sots lo ban de v. sous.

Item, que, nengun bracer que sie logat ab altri, no sen gos menar nenguna bestia grossa, ne menuda, sots ban de dos sous.

Item, que, nengun bracer ne logader que sie logat ab altri, gos fer faena así mateix, ni altri, lo dia de son loguer, ni la nit dabans, sots ban de sinc sous.

Item, que, no sie nenguna persona logat faynés per altri, que gos pujar aquells de preu, sots ban de sinc sous.

Item, que, nenguna persona de fora la vila, que, en temps dels rahims madurs, que dexe lexar anar sos cans desfermats; ans agen astiraçar vn ganxo ab vn tros de corda, sots ban de sinc sous.

Item, que, no sie nenguna persona que gos jugar en lo sementiri, ne en lloc sagrat, a degun joc de daus, sots ban de sinc sous; e sots lo mateix ban, degun taulatger noy gos posar taulell per jugar, ans lo mostaçaff lo puxe trencar o lançar, per son franc arbitre.

Item, que, no sie nenguna persona que gos fermar bestia en lo sementiri, ni en la plaça, ni en lo mercat, sots ban de dos sous.

Item, que, ninguna persona no gos gitar pedres ni scampadures, en los valls de la vila de Solsona, ni altra cosa, pera que los valls romanguessen ensigats, sots ban de deu sous.

Item, que, no sia deguna persona que gos fer forats, ni trauchs, en los murs de la vila de Solsona, ni an aquells fer pas no acostumat, ni ja per antiquitat, ja entroduhit sots ban de sinquantia sous per cascú e per cascuna vegada, que lo contrari será feyt.

Item, que, ninguna persona en lo mes de agost, ne de setembre, no gos menar cans acostumats fer mal a vinyes per gastar venema, sots ban de dos sous. E sots lo mateix ban tot hom del vehinat de la vila de Solsona, age a tenir sos cans fermats o enclosos de nits los cans, del primer de agost fins que agen venemat en la dita vila de Solsona.

#### *Dels baners*

Item, ordenaren, que, nenguna persona no gos metre bestiar gros ni menut dins lo vinyet o emprius de la vila de Solsona, sots ban, per quiscuna vegada y quiscuna bestia menuda, quatre dinés de dia. Si de nits per bestia menuda i. sou. Si per bestia grossa ii. sous. Si de nit per bestia grossa v. sous. E pach lo dany donat a la part dampnificada; entés emperó e declarat, que, bestiar pugue esser amenat per cascú caminant per los camins generals, e pasturant fora lo vinyet, ab que no facen mal.

Item, ordenaren, que, no sie deguna persona que gos metre bestiar gros ne menut, en so del seu, dins lo dit vinyet, ni gos donar empriu a dengú, sots ban de sinc sous; emperó no es entés aquell qui ab si mene bestia menuda, sens pus o vna grossa fermada.

Item, que, tot viandant que vage per son camí y jornades, puxe, entrant en la vila de Solsona, penre vn parell de rahims, sens ban ni calonia; perhó si al exint de la dita vila ne prenia, pac de ban, per cascuna vegada, dos sous.

Item, que, deguna persona no gos fer herba en lauraó dalttri, si donchs non fege ab voluntat de aquell de qui será la lauraó; e qui contrefará, pagarà per ban dos sous.

Item, ordenaren, que, si degun hom de la vila de Solsona, haurá sparuer o moscart, e volie anar a caçar, que noy gos anar sino ab vn altro, e que no gosen portar rahims, ni altra fruyta, ni plexels, ni altro dampnatge donar, pac de ban deu sous.

Item, ordenaren que, ninguna persona no gos penre coloms sino de son colomer, ney, gos tirar ab balesta, ni posar laços ni altres tençons, ab que los puxen penre, sots ban, per cascu e per cascuna vegada que lo contrari será fet, de sinc sous, los quals si nols ha, tal contrafent, estigue en la cauegua per dos dies e nits.

Item, que, ninguna persona no gos trencar colomer daltri, sots ban per, cascu e per cascuna vegada, sexanta sous, e que sie feta smena a daquell de qui lo colomer será, e vitra la dita smena e lo dit dany, age a estar, lo trencant, a mercé de senyor.

Item ordenaren, que, bestia grossa de carnicer strany, ni bestia menuda del mateix, venint o anant a fira o de fira, ne bestiar de cabanes si entre en ço daltri, no sie tingut de pagar ban, mas solament sie tingut de pagar o satisfer a la part la tala o lo dany que haurá donat, anant o venint del mercat o fira.

Lo molt egregi e poderós senyor, lo senyor don Joan Ramon Folch per la gracia de Deu compte de Cardona, firme los sobredits capitols de la mostafaceria de la vila de Solsona contenguts en denou cartes e sots nombre de cent sinquantu sinc capitols, sots diuerses rubriques; als consols e promens e consell de la vila de Solsona, dilluns a xxii. del mes de mars Any mcccxxxliii.\* — Lo compte ✠.

Die lune vicesima secunda mensis marcii anno a natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimo quarto, in aula Castri Cardone, fuerunt predicta capitula per dominum egregium Joannem comite de Cardona, in posse mei Bernardi Gotsens notarii publici per totam terram et dominationem predicti egregii domini comitis, presentibus ad hec pro testibus Geraldo de Cerullione et Bernardo de la Artiga cambrerio Egregii domini comitis et fides indubia premissis adhibeatur ego dictus Bernardus notarius predictus, meum hic artis notarie solitum fieri appono S ✠ num.

FRANCESCH CARRERAS Y CANDI

(Seguirà)

## TERCER "CONCURS. RAFAEL PATXOT Y FERRER"

### adjudicació de premis en 1924

Aplegat lo 20 d'abril de 1924 lo Tribunal del Terç «Concurs Rafel Patxot y Ferrer» per a adjudicar l'únich premi que aquest any acordà entregar, sots la presidència d'En Francesch Carreras y Candi, com a president del dit Jurat,

\* Lo document equivoca aquesta data, puix diu en xifres mccc, y quan al final la consigna ab totes lletres, dextantia fóra de dubte, hi posa *quadringentesimo*.